

DİKKAT! BU, KÜRESELLEŞME SÜRECİNE KARŞI BİR ULUS DEVLET SALDIRISIDIR!

Münir Aktolga
Haziran 2013

DAHA AÇIK KONUŞALIM İSTERSENİZ, AVRUPA ÜLKELERİNDEN ABD'YE KADAR BÜTÜN O „GELİŞMİŞ ÜLKELER“, NEDEN TÜRKİYE, BREZİLYA vb.GİBİ GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE „DEMOKRASİ“ ŞAMPİYONU KESİLİYORLAR-HATTA DAHA DA ÖTEYE, „HALK HAREKETLERİ“ YARATMAYA ÇALIŞIYORLAR?..

İÇİNDEKİLER

- YENİ ESKİNİN İÇİNDE GELİŞİR..
- “AVRUPA BİRLİĞİ NEYİN ÇABASIYDI..
- ÜRETİCİ GÜÇLER “SOSYALİST SİSTEM”ALTINDA NEDEN GELİŞEMEDİ..
- KÜRESEL YENİDEN DOĞUM İÇİN BERLİN DUVARININ YIKILMASI YETMEZ..
- ULUS DEVLET KABUĞU GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE DE ÇATLIYOR..
- “KÜRESEL DEMOKRATİK DEVRİM” GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER VE TÜRKİYE..
- KÜRESEL TOPLUMSAL BİLEŞİK KAPLAR TEORİSİ..
- GELİŞMİŞ KAPİTALİST ÜLKELER NE YAPACAK..
- KÜRESELLEŞMENİN ÖTESİ..
- YENİ TİP TEKELLER, BİLGİ TEKELLERİ OLUŞABİLİR Mİ..
- GERİYE TEK BİR YOL KALİYOR:BİLGİ TOPLUMU

“Krizdeki Batı ülkeleri, çareyi, gelişen ekonomilere kaçan sermayeyi geri getirmekte buldu¹. Medya desteğiyle isyan provasının yapıldığı Türkiye, Endonezya ve Brezilya’da ‘doları ve faizi yükselt, borsayı çökert’ formülü uygulamaya konuldu”...

Bu bir gazete haberi. Altında ayrıntıları da vardı. Ben buraya sadece başlığı aldım, çünkü şu an bizi ilgilendiren işin ayrıntıları değil, nedeni, niçini; ve de tabi, bu işin ucunun nereye kadar gideceği-gidebileceği..

Aşağıdaki satırlar bundan tam sekiz yıl önce kaleme alınmış ve de halâ olduğu gibi benim sitede duruyor²:

YENİ ESKİNİN İÇİNDE GELİŞİR.. KÜRESELLEŞME SÜRECİ VE KÜRESEL DEMOKRATİK DEVRİM DİYALEKTİĞİ..

Dünya ikiye bölünüp de, iki dünya arasındaki ilişkileri belirleyen temel unsur soğuk savaş haline geldikten sonra, kapitalist dünyanın kendi içindeki ilişkiler de değişmeye başlar...

Ama, giderekten, kapitalist dünya içindeki değişme sadece kapitalist ülkeler arasındaki ilişkilerle de sınırlı kalmaz. **Kayıtsız şartsız tekel egemenliğine dayanan eski tekелci kapitalizmin-emperyalizmin kendisi de değişmeye başlar.** Çevrenin-dış dünyanın-değişmesi, eski biçimiyle tekелci kapitalizmin varoluş koşullarını da yok etmiştir. Dünyanın ikiye bölünmesi bunun için bir milad olmuştur adeta. Tekelci kapitalizmin yeni koşullarda daha önceki varoluş biçimini gerçekleştirme-üretmesi mümkün değildi artık.

Peki değişen ne idi? Büyük kapitalist ülkeler yerli yerinde duruyordu. Finans kapital de duruyordu ortada! Değişen ne olmuştu? **Değişen şu oldu:** Eskiden tekel+ulus devlet bir bütündü. Egemenlik alanını genişletmek için bu ikili bir bütün olarak hareket ediyorlardı. Ulus devletin açtığı güvenli yolda yürüyerek dünya pazarlarını istilâ ediyordu finans kapital. Ve bu da, aynı hedefi güden, herbiri diğerlerinin aleyhine olarak kendi nüfuz bölgesini genişletmek isteyen emperyalist ülkeler arasındaki çelişkileri ön plana çıkarıyordu. Ancak bu sürecin ve

¹ Yeni Şafak, 20.6.2013

² „Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimleri”nin Esasları“- 2005, www.aktolga.de 5. Çalışma..

bu sürece yön veren çelişkilerin yeni dönemde, yani ikiye bölünmüş dünya ortamında da eskiden olduğu gibi aynen sürmesi artık mümkün değildi. Çünkü bu, bütün bir insanlığı topyekün yok oluşa götürebilirdi. İş bu noktaya gelince, durum, bütün diğer yasaların üstünde olan yaşamı devam ettirme yasası (survive-überleben) açısından devam ettirilemez hale gelince, finans kapital yavaş yavaş ulus devlet yükünü sırtından atmaya, dünya pazarlarına yayılmanın daha başka-barışçı yollarını aramaya başladı.

Ama ne olabilirdi bu “yeni-barışçı yollar”:

Bir malı daha iyi kalitede, daha ucuza imal ederek rekabet etmek ve bu şekilde, daha çok satarak, dünya pazarlarında daha çok yer kapmak!

İşte, yeni dönemin, “soğuk savaş” döneminin, atom bombasından daha güçlü, en önemli “silâhı” bu oldu! Öyle bir silahtı ki bu, hem sosyalist sisteme karşı, hem de kapitalist ülkelerin kendi aralarındaki rekabette birbirlerine karşı etkiliydi; üstelikte, hiçbir kullanma riski taşııyordu!...

Ama bu yeni birşey değildi ki! Eski “serbest rekabetçi” dönemin yöntemi (“işletme sistemi”) değil miydi bu! Tekellerin çoktan tarihin çöp sepetine attıkları eski “serbest rekabet” silahtı değil miydi! Kapitalizmin gelişmesi, üretimin yoğunlaşması tekelleri yaratarak serbest rekabetin eski varoluş felsefesini inkâr etmesine yol açmamış mıydı? Serbest rekabetin, üretimin yoğunlaşmasının sonucu olarak doğan tekel ise egemenlik demektir. İstediyin malı, istediğin fiyata satabilmek demektir. Kapitalizm için önemli olan azami kâr’ı elde edebilmektir. Dün bunu serbest rekabetle, üretici güçleri geliştirerek elde ederken, bugün tekel egemenliğiyle elde ediyordu.

İşte, dünya ikiye bölünüp de, artık ulus devletle birlikte nüfuz bölgeleri yaratarak dünya pazarlarında daha çok yer kapma yöntemi imkânsız hale gelince, yani tekelci kapitalist işletme sistemi azami kâr elde etmek için elverişli olmaktan çıkınca, sırtında yumurta küfesi olmayan finans kapital, hiç düşünmeden bu sefer de ulus devleti sırtından atıverdi ve tekrar yeni gövdeye eski silâhlarını kuşanmaya başladı! Önemli olan ne işletme sistemiydi, ne de ulus devlet, önemli olan azami kâr’ı elde edebilmektir; yeni koşullara uyum sağlayarak, eskiden olduğu gibi tekrar daha ucuza ve daha iyi kalitede mallar üretmeye, dünya pazarlarında bu yöntemle yer kapmaya yoğunlaştı. Yeni koşullar altında bu yöntem onun hareket kabiliyetini çok daha fazla arttırıyordu. Bu türden bir rekabetin, yani ulus devlet gücüne dayanmadan yürütülen bir rekabetin silahlı-sıcak savaflara yol açması, ve esas düşman olan sosyalist sistemin karşısında güvenlik zaafına neden olması riski de yoktu! Müthiş birşeydi bu! İşte, ikiye bölünmüş dünyada, soğuk savaş devam ederken yeni-küresel dünya sisteminin tohumu ana rahmine böyle düştü. Ve kimse farkına varmadan, usul usul böyle gelişmeye başladı orada.

“AVRUPA BİRLİĞİ” NEYİN ÇABASIYDI

Örneğin, Avrupa Birliği’ni ele alalım, neyin çabasıydı bu girişim? Hep dendi ki, “Avrupa Birliği bir medeniyet projesidir”; demokrasi, insan hakları yolunda insanlığın kazanımlarının ürünüdür. Ve de, küresel yeni dünya düzenine geçerken, “ulus devletlerin sona erişti olayının en açık göstergesidir”. Doğrularla yanlışların içiçe olduğu, tamamen mekanik bir açıklama bu!

Birinci cümle doğru. Avrupa Birliği elbette ki bir medeniyet-bir yaşam tarzı projesidir. Yaşam tarzını belirleyen ise üretim biçimi, yani “işletme sistemi” oluyor. Demokrasi, insan hakları ve serbest rekabet de bu serbest rekabetçi kapitalist işletme sisteminin ürünü olan kapitalist yaşam tarzının unsurlarıdır. Bu açıdan AB projesi, Avrupalı ulus devletlerin kendi içlerinde serbest rekabetçi işletme sistemini yeniden yürürlüğe koyarak, soğuk savaş sonrası mevcut duruma bir çözüm getirme arayışlarıdır.

Ama, AB olayını kavramak için bu yeterli değildir. Avrupa Birliği, aynı zamanda, soğuk savaş döneminde, ikiye bölünmüş bir dünya ortamında, ABD'nin başı çektiği kapitalist sistem içinde kalan Avrupa'lı kapitalist ülkelerin (ulus devletlerin) içinde buldukları açmazı çözme çabalarıdır da. Serbest rekabetçi işletme sistemiyle ulus devleti bütünleştirerek bir taşla birkaç kuş birden vurma çabasıdır. Bırakınız "ulus devletlerin gönüllü olarak kendilerini yok edecek bir oluşumu yaratmalarını" bir yana, (sürecin bu yönde gelişeceğinin o zaman farkında değildi kimse), tam tersine, bir açıdan AB, Avrupalı ulus devletlerin yok olmamak için, mevcut problemler karşısında kendi varlıklarını daha güçlü bir Birlik çatısı altında daha etkin hale getirebilme çabalarıdır.³ **Bir yanıyla, dünya kapitalist sisteminin başını çeken ABD'ye karşı, "ona karşı çıkmadan" bir "denge oluşturma" girişimidir; tek başına pek birşey ifade edemeyen Avrupalı ulus devletlerin, daha büyük bir "güç" oluşturarak daha etkili olabilme çabalarıdır; diğer yandan da, birlik içinde serbest rekabet ortamını yaratarak, ne yandan (ulus devletten) ne de serden (azami kârdan) vazgeçmeden mevcut duruma uygun bir çözüm üretme olayıdır.** Avrupalı ulus devletler Avrupa Birliği projesini oluştururlarken, bir gün dünyanın tekleşeceğini ve serbest piyasa yasalarının sadece kendi kontrolleri altındaki bölgeyle sınırlı kalmayacağını, bütün dünyayı kuşatan bir alan içinde geçerli hale geleceğini, Avrupa kökenli büyük sermayenin de, ulus devletleri ve AB'yi bir yana iterek dünyaya açılacağını hiç düşünmemişlerdi! O günün koşulları içinde dünya pazarları pratik olarak iki dünya gücünün denetimi altındaydı. Bir yanda Sovyetler, diğer yanda da ABD vardı. **Serbest rekabet, demokrasi, insan hakları, kısacası "Kopenhag Kriterleri" bu iki kutuplu egemenliğe karşı Avrupalı kapitalistlerin silahı oluyordu. Avrupalı kapitalistler, birden bire imana geldikleri için değil, iki büyük gücün egemenliğine karşı kendi çıkarları, azami kâr yasasının işleyişi bunu gerektirdiği için demokrasi savunuculuğu yapıyorlardı. Ve bu da o dönemde eskinin, yani varolan sisteminin içinde gelişen yeni-küresel dünya sisteminin ilkeleriyle uyuyordu. Bu nedenle, küresel dünya sisteminin bayraktarlığını Avrupalı ulus devletlerin yapacağına, yapmakta olduğuna inanıldı!**

Duvarlar yıkılana kadar, hatta yıkıldıktan sonra bile uzun bir süre, herkes daha duvar yıkıcılıkla meşgul olduğu için, bu anlayış devam etti! Çünkü, ne olup bittiğinin kimse farkında değildi halâ! Ne zaman ki ortalık sakinleşti, o zaman yıkıntıların altından bambaşka bir yeni dünya tablosunun ortaya çıkmaya başladığı görüldü. **Tekleşmiş-küresel bir dünyada ulus devlet kabuğunu iyice kıran sermaye, daha ucuza üretim yapma olanağını nerede bulursa oraya gidiyordu artık. Azami kâr'ı gerçekleştirmek için ulus devlete bağımlı olmaktan kurtulan sermayeyle ulus devlet arasındaki en son bağlar da kopuyordu. Bu durumda, soğuk savaş koşullarının, o zamanki dengelerin ürünü olan Avrupa Birliği projesi de sallanmaya başladı. Avrupanın büyük sermayesine AB sınırları dar geliyordu artık. Maliyetlerin daha ucuz olduğu yerlerde, daha büyük pazarlara yakın yerlerde yapılıyor yatırımlar. Avrupalı ulus devletler ise sap gibi ortada kalakalmışlardı! Yatırım olmayınca işsizlik de artıyordu. Böyle bir ortamda, Avrupa Birliği projesinin de artık eskimiş olduğu farkedilmeye başlandı. Yatırım ve büyüme olmadığı için, gittikçe azalmaya başlayan ulusal kaynaklarını AB için harcamayı kabullenemez hale geldi kurucu ulus devletler. AB sınırları içinde yaşayan basit bir insan bile, "Ben burda işsizim, hergeçen gün durum daha da kötüye gidiyor, siz tutmuşsunuz şimdi bir de yetmiş milyonluk Türkiye'yi de Avrupa Birliği'ne almaya kalkıyorsunuz" demeye, bu yönde kendi liderlerine baskı yapmaya başladılar..**

Halbuki daha önce durum böyle değildi! O zaman AB'nin genişlemesi, ulus devletlerin denetimi altındaki bir alanda üretici güçlerin geliştirilmesi anlamına geliyordu. Ve bu, ulus

³ Bu anlamda, kelimenin tam anlamıyla, "denize düşenin yılanı sarılması"dır AB olayı! Eski tekelci kapitalist yöntemlerle iş yapamıyorlardı artık; üstelik bir de büyük patronun (ABD) koruyucu şemsiyesi altında yaşamak zorundaydılar! Yapılabilecek bir tek şey vardı ve onlar da onu yapmaya koyuldular: Eski sandıklarını açtılar ve çoktan tarihe gömdükleri eski silâhlarını yeniden kuşanmaya soyundular. Bugün başlarına gelenleri o günlerde görebilselerdi gene de aynı şeyleri yapabilirlermiydi acaba? Ama başka çözüm yolları yoktu ki! Tarihin diyalektiği böyle işliyor işte!..

devletleri dışında bırakmayan, onları da içine alan bir gelişmeydi. Bu durumda, AB'ye yeni alınan bir ülkeye yapılan yardımlar da bir tür yatırım yerine geçiyordu. Pazarı genişletmeye yönelik bir yatırımdı bunlar. Nasıl olsa geri dönecek birşeydi yani. Evet, genişleme için Fransa, Almanya gibi büyük ülkeler daha çok kaynak ayırıyorlardı ama, bu onların AB pazarındaki paylarıyla orantılı olduğu için onlara dokunmuyordu bu durum. AB içindeki satın alma gücü artacağından bu yardımlar onlara gene geri dönecekti. Kaz gelecek yere ördek hediye edilmiş oluyordu en fazla! Kısacası, AB'li ulus devletlerin AB anlayışları-politikaları tamamiyle soğuk savaş dönemi dünya koşullarına göre oluşmuştu.

Duvarlar kalkıpta küreselleşme süreci dünyayı bütünleştirmeye başlayınca işler değişti! Yeni ortaya çıkan koşullarda artık iç pazar (bu AB iç pazarı da olsa) - dış pazar ayrımı falan o kadar fazla bir anlam ifade etmez hale gelmişti. Avrupa Birliği bir kovaya benzetilirse, su, yani sermaye, eskiden aynı kovanın içinde kaldığı için kaybolmuyor, insanlar sadece daha büyük bir akvaryumun içinde, daha geniş hareket olanağına sahip oluyorlardı. Ama şimdi durum değişmişti. Sermayenin AB'nin kendisine sağladığı olanakları yetersiz bularak Avrupayı terketmesi, Çin'e, Hindistana, Türkiye'ye, gelişmekte olan diğer ülkelere yönelmesi Avrupalı ulus devletleri çileden çıkarıyordu! Bu resmen ihanetti! Sermayenin ulus devletlere ihanetiydi! Üretim maliyetleri daha ucuz diye sen git Çin'de, Türkiye'de üretim yap, sonra da gel bunu Avrupa'da pahalıya sat! Nerde kalıyordu o zaman AB olayı! AB içinde yatırımlar azalıyor, durma noktasına geliyor, işsizlik bir çığ gibi büyüyor, kitlelerin satın alma güçleri azalıyordu. AB projesinin sunduğu olanaklar sermayeyi AB içinde tutmaya yetmiyordu. Bu durumda, AB'li ulus devletler, Birliği genişletmenin, hele hele Türkiye gibi üretici güçlerin gelişme seviyesinin nisbeten daha geri olduğu bir ülkeyi de içlerine almanın anlamsız olduğunu düşünmeye başladılar. Üretici güçlerin gelişme seviyesini eşitlemek için bütün kaynaklarını akıtacaklardı da ne olacaktı. Kendilerine bir faydası yoktu ki artık bütün bunların. İçinde su bulunan bütün o kovalar birbirine bağlanmıştı artık. Sermaye almış başını istediği ülkeye girip çıkabiliyordu! Sermayeyi ulusal sınırlar içinde, ya da AB sınırları içinde kalmaya mecbur edecek hiçbir neden kalmamıştı!. Ne içindi artık "Avrupa Birliği"ni genişletme ve ayakta tutma çabaları? Dünya birliğine giden yolda gelişen küreselleşme süreci, başka hiçbir birliğe yer bırakmıyordu!..

Bu konu burada bitmiyor! Hikâyenin bir de devamı var! Ancak, bunu daha sonraya bırakarak, biz şimdi tekrar soğuk savaşı dönemine geri dönelim ve duvarların nasıl yıkıldığına konsantre

ÜRETİCİ GÜÇLER "SOSYALİST SİSTEM" ALTINDA NEDEN GELİŞEMEDİ

Buraya kadar söylenenlerden ortaya çıkan sonuç şu: İkiye bölünmüş bir dünyaya uyum sağlama zorunluluğu kapitalistleri serbest rekabet'i yeniden keşfetmeye yöneltti! Aslında bununla, bir açıdan, yüz yıl önce "kaybettikleri eşeği tekrar bulmuş" oluyorlardı kapitalistler! Ama bu kez ortada, küçük, birbirleriyle rekabet ederek, birbirlerini yutmaya çalışarak büyümeye çalışan kapitalistler değil, çeşitli ülkelerin-ulus devlet kabuğu içinde büyümüş kapitalistleri vardı. Rekabet de, eskiden tekel konumu, ayrı nüfuz bölgeleri olan bu büyükler arasında olacaktı. Ama rekabet rekabetti, sonuçta, üretici güçleri geliştirici bir çabaydı bu da. Kapitalizm mevcut koşullara uyum sağlayarak, kendini yeniden üretme sürecinde, yeni bir işletme sistemi ve yeni bir stratejiyle yoluna devam etmeyi başarıyordu.

Peki ya sosyalist sistem, o ne yaptı, o nasıl "uyum" sağladı bu yeni koşullara? Ya da sağlayabildi mi?

Sağlayamadı! Nedeni ise çok yönlü, yani bir tane değil. Burada bunlardan en önemli iki tanesini ele almakla yetineceğiz.

Sosyalist sistem üretici güçleri geliştiremedi, çünkü bunun en büyük engeli, kendi sahip olduğu “dünya görüşüydü”.

Üretici güçlerin gelişmesi demek bilimin, bilgi üretme sürecinin gelişmesi demektir. Bilgiyi üreten ise son tahlilde insandır, insan beynidir. Siz tutarda, insan beynine kilit vurursanız, orda ne bilgi üretilir ne de birşey. **Peki insan beynine nasıl kilit vuruldu sosyalist sistemde?**

Beyin bir bilgi işlem (bilgi) makinesidir⁴. Ve, her bilgi işlem makinesinin olduğu gibi, bu makinenin de (bu bilgisayarın da diyelim) bir işletme sistemi vardır. Kapitalist toplumda üretici güçlerin gelişmesini sağlayan işletme sisteminin serbest rekabetçi kapitalizm olduğunu söylemiştik. Birey söz konusu olunca da bu işletme sistemi, bireyin gelişme yolunu açan, onun kendi inisiyatifini-karar verme mekanizmasını kullanarak, kendisi için, kendi varoluş koşullarını daha iyiye yöneltebilmek için özgürce çaba sarfedebilmesini sağlayan ortamdır. Yani, içinde yaşadığı toplumda, bireyin, kendisini temel alan koordinat sistemine göre özgürce düşünebilme ve özgürce hareket edebilme olanaklarının bulunmasıdır. Ama bunlar “sosyalist toplumda” bireyin sahip olmadığı şeylerdir!

Çünkü “sosyalist toplum” farklı bir sistemdir. Ayrı bir bilgi işlem makinesidir! Burada üretim araçlarının mülkiyeti devlete ait olduğu için, bireyin yerini devlet alıyor. Yani bu sistem, otonom agentlerden-birimlerden- oluşan “multiagent bir sistem” değildir⁵. Merkezi otoriteye dayanan, bilgi işleme sürecinin yukarıdan aşağıya doğru tek yönlü olarak aktığı ve işlendiği basit bir sistemdir. Bilgi işlem merkezde işlenir (merkezi planlama ve karar mekanizmasıyla) ve sonra da hazırlanan üretim planı gerçekleştirilmesi için motor sistem olarak halka-çalışanlara verilir. Üretim sürecinin arkasında, itici güç olarak, daha iyiye, daha gelişmişe ulaşmak için, kökleri bireysel çıkarıya dayanan bir motivasyon mekanizması yoktur burada. Çünkü, neyin iyi, neyin gelişmiş olacağına karar veren merkezi otoriteyi oluşturan “devlet sınıfıdır”. “Toplum” oluşturan diğer insanların daha çok üretmek, daha iyisini yapmak için özel bir nedenleri yoktur. Bireyin yerini “toplum”un aldığı söylenir burada, doğrudur; ama bu “toplum” denilen şey de devletin denetimi altında kişisiz bırakılmış bir emir kulları ordusundan başka birşey değildir. Toplumsal kimliği temsil eden devlettir, devlet sınıfıdır. Bunu, ilkel komündeki durumla, bireyin toplumsal varlığının içinde yok olmasıyla karıştırmamak lâzım! Evet, ilkel komünde de birey değil toplumdur, toplumsal varlıktır esas olan; ama, komünde bireyin üstünde bir devlet yoktur! Özgür insanların topluluğudur burada toplum. Toplumsal varlığı temsil eden komün yönetimi sadece bu “olmayan bireylerin” yarattığı bir temsilcidir.

Üretici güçlerin gelişmesi sürecinin, özünde, bilgi üretme süreci olduğunu söyledik. Bilgi üretme süreci ise, bilimsel gelişme sürecidir. Kapitalistler, azami kâr’a ulaşmak için muhtaçtırlar bilgiye. Onların üretici güçleri geliştirmelerinin altında yatan itici güç budur. Onlar sadece azami kâr peşinde koşarlar, kendi çıkarlarıyla ilgilenirler. Bunu yaparken de, sonuçta, kaçınılmaz olarak üretici güçleri, bilimi geliştirmiş olurlar.

Sosyalist devlet için önemli olan ise, hayatın belirli bir ideolojik çerçevenin içinde yaşanılmasıdır. Üretici güçler, bilim, bütün bunlar hep bu çerçevenin içinde, yukarıdan aşağıya doğru tek yönlü olarak akan bilgi işleme süreci içinde değerlendirilirler. **Yani, kendinden o kadar emindir ki “sosyalist devlet”, onun kendi varlığı zaten ilerlemeyi, üretici güçlerin daha ileri bir gelişme seviyesini temsil etmektedir! İşte bu mantık, bu “dünya görüşü”dür ki batırdı “sosyalist sistemi”! 1945’lere kadar İzafe Teorisi’ne karşı çıkan kafa yapısının altında yatan anlayış budur. Daha sonra, Kuantum Teorisi’ne, sibernetiğe, ve sonra da bilgi işleme teorisi’ne karşı çıkarken de**

⁴ Aslında beyin bir „makine“ falan değildir tabii! Burada konuyu daha iyi açıklayabilmek için bu ifadeyi kullanıyoruz.

⁵ Buradaki “agent” kavramı, bir sistemin otonom unsuru-elementi anlamındadır.

dünyaya aynı pencereden bakıyorlardı! Mevcut dünya görüşüne-“diyalektik materyalizme”- “uymadığı” gerekçesiyle bilimsel gelişmenin bu kilometre taşları kabul görmemişti.

Heisenberg’in meşhur “Belirsizlik İlkesi”nin esası varoluşun izafiliğine dayanır. “Bilmek ölçmekle gerçekleşir” diyordu Heisenberg. “Ölçmek ise etkileşmektir; ama etkileşince de değiştiriyorsun”, yani “yaratıyorsun” (objektif gerçeklik haline getiriyorsun)! Bu nedenle, kuantum teorisinin dünya görüşü, bir sistemde, o sistemi meydana getiren unsurların karşılıklı etkileşme-ilişki süreci içinde birbirlerini yaratarak, birbirlerine göre izafi bir şekilde gerçekleştikleri ilkesine dayanır. Bu durumda artık “objektif gerçeklik” olarak varolmak, “kendinde şey” olarak “mutlak” bir şekilde varolmak anlamına gelmez. Objektif gerçeklik, karşılıklı ilişki-etkileşme süreci içinde-esnasında-yaratılan izafi bir oluşumdur. Evren, bir patates çuvalındaki patatesler gibi, herbiri bir diğerine bağlı olmaksızın önceden- “kendinde şey” olarak- “mutlak bir şekilde varolan” nesnelere ve bunlar arasındaki ilişkilerden oluşmaz! Birbirlerine göre potansiyel gerçeklikler olarak varolan nesnelere ancak karşılıklı ilişki-etkileşme sürecinde birbirlerini objektif gerçeklikler haline getirerek-yaratarak (birbirlerine göre) varolurlar⁶. 1930’larda Kuantum Teorisi’yle birlikte gelişmeye başlayan bu yeni dünya görüşü, daha sonra bilgi teorilerinin de esasını oluşturmuş, bilişsel bilimler bu zemin üzerinde gelişme olanağı bulmuştur. Yapay zekâ da bunun ürünüdür. Bu anlayış, her sistemde [bu, ister kuantum teorisinde olduğu gibi, ölçme nesnesi-ölçme aleti+gözlemci] şeklinde bir sistem olsun, isterse, bilgi teorilerinde olduğu gibi, çevre ve çevreden alınan bilgiyi işleyen bir “agent” şeklinde], sistemin iç yapısını oluşturan unsurların karşılıklı etkileşme süreci içinde birbirlerini yaratarak, birbirlerine göre izafi bir varlığa sahip olabilecekleri anlayışıdır.

Sosyalist sistem tabii bütün bunların hepsini kategorik olarak reddediyordu! Reddediyordu, çünkü kendi dünya görüşüne uymuyordu bütün bunlar! Yeni sistem anlayışına göre, bir sistem olarak kapitalizm söz konusu olduğu zaman da sistemi oluşturan unsurların (işçi sınıfının ve burjuvazinin) birbirlerinin varlık şartı olmaları gerekiyordu. Yani, burjuvaziyi ve kapitalist sistemi yokettikten sonra kendisi halâ var olmaya devam eden bir işçi sınıfından ve sosyalist sistemden bahsedilemezdi! Böyle birşey eşyanın tabiatına aykırıydı!

“İşçi sınıfı düşüncesine” göre, her şey, yani her varlık-nesne objektif-mutlak bir gerçeklikti. Varoluş problemini ele alırken, ilk çıkış noktası, hareket noktası bu tesbit olmak zorundaydı. Kapitalist toplum ve burjuvazi, bunlar objektif mutlak gerçekliklerdi. İşçi sınıfı ve sosyalist toplum da, gene aynı şekilde, özünde kapitalizmden ve burjuvaziden bağımsız objektif mutlak bir gerçekliğe denk düşüyordu. Kapitalizm, kendi içinde kendi “zıttını”-“mezar kazıcısını”-işçi sınıfını yaratıyor, “kendinde şey” olan bu işçi sınıfı da, daha sonra kapitalist sistemi, burjuvaziyi altderek kendi sistemini-sosyalizmi-kuruyordu. Kapitalizmden sosyalizme geçişin, bir durumdan başka bir duruma geçişin diyalektiği bu idi. Ve bu “diyalektik” sadece toplumda değil, doğada’da böyle işliyordu! İnsanı ilk başta büyüleyen ne kadar bütünsel bir mantık değil mi!

Burada altını çizmemiz istediğimiz nokta şu: Sınıflı topluma geçiş, üretici güçlerin gelişmesinin kaçınılmaz sonucu olmuştur. Bireyi ve özel mülkiyeti ortaya çıkaran da bu süreçtir. Bu sürecin sonunda tekrar sınıfsız topluma geçilebilmesi için, üretici güçlerin ve bireyin daha da gelişmesinden başka bir yol yoktur. “İnkârın inkârı” olayının özü budur. Bireyi yok varsayarak devlet gücüyle sınıfsız topluma geçilemez!..

Sonuç olarak, ikiye bölünmüş dünyada, kapitalist sistem içinde üretici güçler gelişirken, „sosyalist sistemin“ bu dinamiği yaratamaması, aradaki duvarlara rağmen insanları etkiledi. bilgi teorilerinde (bilgi) bilimindeki, bilgi teorilerinde teknolojisindeki olağanüstü

⁶ Bu konuda bak: www.aktolga.de 3, 4. Çalışmalar..

gelişmelere paralel olarak „duvarlar“ fonksiyonunu yitirdi! Ve sosyalist sistem, tam „sınıfsız topluma geçiyoruz“ derken, içerden kendi insanların eliyle çökertildi!

Birey, ancak gelişmesinin bir üst aşamasındadır ki „kendini bilerek“, yani kendi „varlığını“ inkâr ederek „kendi gerçekliğinin bilincine varacaktır“. Zor’la, (bu zor, onlar adına, „onlar için“ bir zor da olsa) bireyi yok edemezsiniz. Birey ancak “kendi varlığında yok” olabilir. Birey, bu şekilde kendi varlığında yok olmadan da sınıfsız topluma geçilemez!..

KÜRESEL YENİDEN DOĞUM İÇİN BERLİN DUVARININ YIKILMASI YETMEZ

Sermaye, ulus-devleti yarattı. Onun içinde, onunla etle tırnak gibi gelişti, büyüdü. Onunla birlikte dünyaya açıldı. Dünya pazarlarını onunla birlikte paylaşma mücadelesine katıldı. Ve sonra, öyle oldu ki, tıpkı bir ipek böceğinin kendi kozasının içinde gelişip büyüyerek, kelebek haline gelmesi ve onu delerek uçup gitmesi gibi, sermaye de, ulus devlet kabuğunu delerek „küresel sermaye“ haline gelmeye, kanatlanıp uçmaya başladı, küresel dünya sisteminin esas oyuncusu oldu. İşte yeni dünya düzeninin-kapitalist küresel dünyanın belirleyici dinamiği budur. Ama, bu böyledir diye, eski dünya da öyle hemen birden yok olup gitmiyor tabii! İçindeki kelebek kanatlanıp uçup gitmeye başlamış olsa da, ulus-devlet kabukları halâ ortada duruyorlar! Çünkü doğum süreci halâ devam ediyor! Bu devletler arasındaki eski dünyaya özgü ilişkiler halâ sürüp gidiyor. Eski dünya’nın en büyük „koruyucu“ gücü ABD halâ kendisini „yeni dünya düzeninin“ temsilcisi olarak görüyor(du)!⁷ Çünkü halâ ne olup bittiğini kavrayamıyor eski dünyanın güçleri. Kavramaları da mümkün değil zaten! **İnsanlar ve toplumlar kendi yokoluş diyalektiklerini kavrayamazlar. Kavradıkları an da zaten kendi varlıklarında yok olmuş, yeniyile bütünleşmiş olurlar.**

Şimdi, bu süreci, yani eski dünyanın içinden doğmakta olan yeni-küresel dünyanın doğumu sürecini mercek altına alıp biraz daha yakından incelemeye çalışalım:

İkiye bölünmüş dünya ortamında, soğuk savaş döneminde, kapitalizmin, „hayatı devam ettirme“ mücadelesini başarıyla sürdürdüğünü, mevcut duruma-çevreye uyum sağlayarak, tekelci kapitalizm işletme sistemi yerine tekrar serbest rekabetçi işletme sistemine sarıldığını söylemiştik. Doğu’yla Batı arasındaki duvarlar yıkılıp da „dünya tekleşince“, bir an için herkes şaşırды, kimse ne olduğunu anlayamadı! Tekrar soğuk savaş öncesi „tekelci kapitalizm“ dönemine, sömürgeciliğe geri dönüp, sil baştan dünyanın paylaşılması mücadelesine devam mı edilecekti? Ama bu mümkün değildi! Çünkü dünya artık başka bir dünyaydı. „Sosyalist sistem“, insanlığı „sınıfsız topluma“ götürmeyi başaramamış da olsa, en azından, birçok ülkenin sırtını kendisine dayayarak kurtuluş savaşlarını başarıyla sonuçlandırmasına yardımcı olmuştu. Emperyalizme karşı bağımsızlık bilinci gelişmiş, „az gelişmiş“ de olsalar, birçok ülke kendi ayaklarının üzerinde durmayı başarır hale gelmişti. Bu yüzden, filmi geriye sarmak, dünyayı tekrar nüfuz bölgelerine ayırarak paylaşmak, sömürge politikasına, tekelci kapitalizme geri dönmek artık mümkün değildi!

Ama, filmi geriye doğru sarmanın artık imkânsız oluşunun tek nedeni sadece bu değildir! Herşeyden önce, üretici güçlerdeki (“sosyalist sistemi” bile yıkan) gelişmeler engeldir buna. Bilginin, teknolojinin, informasyonun demokratikleşmiş olması engeldir. Tekeller için, üretici güçlerin gelişme sürecini kontrol etmek eskiden mümkündü belki, ama artık bu imkânsızdır. Friedman’ın dediği gibi: “Bugün, dünyanın herhangi bir köşesinde elinde tek bir kişisel bilgisayar, kredi kartı, telefonu, modemi, renkli yazıcısı, internet bağlantısı, web sitesi ve Federal Express aboneliği olan herkes, evinin bodrum katında bilgisayarının başına geçip

⁷ Evet, bu satırların kaleme alındığı sekiz yıl öncesine göre bugün artık çok şeyler değişti..En azından bir Busch değil de Obama var artık ABD’nin başında. Ama gene de “can çıkmayınca huy çıkmazmış” hesabı eski alışkanlıklarını-ilişkilerini öyle birden bırakamıyor-değiştiremiyor ABD de!..

istediği işi yapabilir: Yayımcılık, perakendecilik, katalog tasarımı, küresel tasarım veya danışmanlık, gazetecilik, reklâmcılık, dağıtım, borsacılık, kumarhane işletmeciliği, videoculuk, bankacılık, kitapçılık, araba satıcılığı ya da giyim mağazacılığı. Bunu bir gecede çok düşük bir maliyetle yapabilir ve kurduğu şirket ertesi sabah küresel rekabet içindeki yerini alabilir. Evinize iki yüz metre mesafe içinde üç kitabevi birden-Barnes-Noble, Crown Books ve Borderless Books- olabilir ve siz bir gecede siber uzayda Amazon.com adıyla bir “sınırsız kitaplar” sitesi yaratarak hepsinin tozunu atabilirsiniz. Amazon.com teknolojinin demokratikleşmesinin (her eve bir bilgisayar), finansın demokratikleşmesinin (herkese bir kredi kartı) ve informasyonun demokratikleşmesinin (herkese internet) bir sonucudur. Sadece semtinizdeki insanların özgül satın alma alışkanlıklarına göre düzenlenmiş bir mahalli kitabevi olarak değil, yirmi dört saat açık olan, istediğiniz zaman alışveriş edebildiğiniz ve bütün mağazanın sadece size hizmet ettiği bir kitabevi olarak yaratılmıştır⁸.

Böylesine yeni bir dünya’da kapitalizmin önünde tek bir yol vardı artık; ayakta kalarak azami kâr elde edebilmenin, dünya pazarlarında daha çok yer tutabilmenin tek bir yolu vardı: bir malı sürekli olarak rakiplerinden daha iyi kalitede ve daha ucuza üretebilmek. Sermaye’nin ve gelişmiş kapitalist ülkelerin önündeki problem bu idi.

Daha iyi kalitede mal üretmek hadi neyse, o, daha çok bilgiye sahip olmayla ilgili birşeydi. Ama ya daha ucuza üretmek, bu problemi nasıl çözecekti kapitalistler? Çünkü, iş bu noktaya gelince, işin içine direkt olarak üretim maliyetini etkileyen unsurlar giriyordu. İşçi ücretlerinden tutun da, sosyal devlet harcamalarına kadar, geride kalan “refah döneminin” mirası giriyordu! Tekelci kapitalizm, sömürgelerden elde edilen artı değerlerin bir kısmını da içeride kendi halkına, işçilerine dağıtarak belirli bir denge sağlamış, buna bağlı olarak da yaşam seviyesinin yükselmesine yol açmıştı. Tekel egemenliğinin sürdürülebildiği dönemde bu bir sorun teşkil etmiyordu. Bir parmak bal da kendi halkının-çalışanlarının ağzına çalmışsın ne olacaktı ki! Nasıl olsa sömürgelerden geliyordu yeteri kadar! Ama şimdi bu bir sorun haline geliyordu. Çünkü, rekabet küresel bir boyut kazandığı halde, üretim, maliyetlerin yüksek olduğu ulusal sınırların içinde yapılıyordu. Bu sorun nasıl çözülecekti? Sermayenin önündeki problem bu idi.⁹

Az gelişmiş, ya da gelişmekte olan ülkelere gelince: Buralarda işgücü bol ve ucuzdu; üretim maliyetini etkileyen diğer faktörler de çok düşüktü; ama buna karşılık, burada da “know-how”, yani bilgi birikimi ve sermaye yetersizliği vardı. İşte, gelişmiş kapitalist ülke kapitalistleriyle gelişmekte olan ülkeler kapitalistleri arasındaki ilişki ortamı böyle oluştu. Duvarlar yıkıldıktan sonra ortaya çıkan “tekleşmiş dünyada”ki küresel rekabet mücadelesi bu iki unsur arasındaki işbirliğini kaçınılmaz hale getirdi.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ulus-devlet yöneticileri, kapitalistler arasında doğan bu yeni işbirliği ortamına başlangıçta memnuniyetle yaklaştılar. Sonuç olarak, her iki tarafın da kazançlı çıkacağı bir işbirliğiydi bu. Bir süre böyle, zafer sarhoşluğuyla, “tekleşen dünya’dan”, “kapitalizmin zaferinden” bahsedilerek geçti! Ama sonra, işler değişmeye başladı. Her iki tarafın ulus-devletleri de bu gidişten rahatsız olmaya başlamışlardı! Önce, gelişmiş kapitalist ülkelerden başlayalım:

Fizik’teki “bileşik kaplar”ın ne olduğunu herkes bilir sanırım. İki kova düşününüz, öyle ki, bunlar bir boruyla alttan birbirine bağlı olsunlar. Bu kovalardan birini geliştirmekte olan ülkeler, diğerini de gelişmiş ülkeler olarak düşünelim. Sermaye, üretilen zenginlikler de kovaların

⁸Friedman, T. (2000), “Küreselleşmenin Geleceği.”, Boyner Holding Yayınları, İstanbul.

⁹ Bu satırların yazarı 1980 yılında siyasi mülteci olarak Almanya’ya geldikten sonra ilk sekiz yıl bir fabrikada işçi olarak çalıştı. O yıllarda haftalık çalışma saatinin 35 saate indirilmesi mücadelesi verirdi sendikalar. Daha sonra da bu mücadelede başarıya ulaşılmıştı. Ama şimdi tekrar 40, hatta 45 saate çıkılmaya çalışılıyor da kimsenin sesi çıkmıyor! Ne sendika kaldı ortada ne de işçi sınıfı’nın etkinliği!.. İşveren, “istemiyorsanız, fabrikayı söker başka ülkeye giderim” deyince kimsenin sesi çıkmıyor!..

içindeki su olsun. “Yeni dünya düzeni” doğuncaya kadar bu su, şu ya da bu biçimde, hep az gelişmiş ülkelerin kovasından gelişmiş ülkelere doğru akardı! Bu yüzden de, gelişmekte olan ülkelerin kovası hep boş dururken, gelişmiş ülkelerin kovası dolar taşardı! Ulus-devletlerinin arkasına sığınan tekelci kapitalistler tekel egemenliği sayesinde az gelişmiş ülkelerin sütünü bir inek gibi sağarlardı adeta! Bu tekel kâr’ından gelişmiş ülkelerin halkı-çalışanları da alırlardı paylarını tabii! Buna bağlı olarak da toplumsal yaşam seviyesi buralarda bir hayli yükselmişti.

Dünya tekleşip de, küresel rekabet mücadelesinde üstte kalabilmek için, sermaye üretim maliyetlerinin daha düşük olduğu az gelişmiş ülkelere doğru kaymaya başlayınca işler değişti! Bu o kadar önemli bir gelişmeydi ki, birkaç yıl içinde gelişmiş ülkelerdeki yatırımlar bıçak gibi kesilmeye başladı. Sırtına dolarlarını eurosunu yükleyen kapitalistler Çin’e, Hindistan’a, Türkiye’ye, üretim maliyetleri nerede düşükse, kim kendisine daha elverişli yatırım olanakları sunuyorsa oraya gitmeye başladılar! İnfomasyon teknolojisinin bu kadar geliştiği, küçük bir köy haline gelmiş bir dünyada üretimin nerede yapıldığı hiç önemli değildi artık. Hatta öyle ki, bir malın bir parçasını Çin’de, bir parçasını Polonya’da yaptırarak, sonra da bütün bu parçaları örneğin Türkiye’de biraraya getirip monte etmek bile mümkündü. Önemli olan, rekabet mücadelesinde en iyi kalitede ve en ucuza üreterek azami kâr’ı gerçekleştirebilmektir. Üretimin, yatırımların hangi ülkede olacağını sermaye açısından başka hiç bir anlamı kalmamıştı. Sermaye, sırtındaki “ulusal” etiketini hiç düşünmeden çıkarıverdi! Gelişmiş ülkelerin ulus-devlet yöneticileri de sap gibi ortada kaldılar! Yatırım olmayınca işsizlik bir çığ gibi büyümeye başlamıştı. Devlet bütçesindeki açıklar gittikçe büyüyordu. Ve işin ilginç tarafı, iktidara kim gelirse gelsin artık hiç bir çözüm yolu da görünmüyordu ufukta! Hani öyle eskiden olduğu gibi, muhafazakârlar gider, sosyal demokratlar gelir, ya da tersi, işlemiyordu artık! Örneğin, bir işçinin Almanya’daki maliyeti ayda üç bin euro ise, bu, Çin’de yüz elli dolar, Polonya’da, Türkiye’de, Brezilya’da ise, ikiyüz ya da üç yüz dolardı. Üstelik bir de bedava arsa ve ilk on yıl için vergi muafiyeti de elde ediyordu kapitalistler buralarda! Ulus devlet yöneticileri Almanya’daki işçi ücretlerini indirseler indirseler kaçta indirebilirlerdi ki! Bu yolla “gelişmekte olan ülkelere” rekabet edebilmenin imkânı yoktu!

Yapacak birşey kalmamıştı! Sermaye nerede ucuza üretebiliyorsa oraya gitmeye mecburdu. O gitmezse, rakibi gidecek, ondan daha ucuza ürettiği için de azami kârı o cebine indirecekti. Bırakınız azami kârı, iletişimin bu kadar geliştiği bir dünya’da rekabet mücadelesine ayak uydurmadan ayakta kalabilmek bile mümkün değildi artık. Ulus-devlet yöneticilerinin vatan-millet çığlıkları, “biraz da ülkenizi düşünerek yatırım yapın” çağrıları hiç yankı bulmuyordu. Sermayenin yeni vatani bütün dünyaydı artık. Ulus-devlet kabuğu çatlamış, kuş “pır” diye uçup gitmişti-gidiyordu. Kimse de onu tutamıyordu!

Sermayenin ulus devlet yükünü sırtından atarak gelişmekte olan ülkelere doğru yönelmesi (yani akış yönünü değiştirmesi), yukarıda bahsettiğimiz bileşik kaplarda, suyun (sermayenin) gelişmiş ülkelere doğru tek yönlü akmasına yol açan basıncın (ulus devlet+tekel egemenliğine dayanan emperyalist sömürü mekanizmasının) ortadan kalkmasının bir sonucuydu. Bu baskı ortadan kalkınca, su (yani sermaye) büyük bir hızla yön değiştirerek tersine doğru akmaya başladı!

Sonuç: Gelişmiş ülkelerde yatırımlar, ekonomik büyüme dururken, gelişmekte olan ülkelere kapitalizm-üretici güçler hızla gelişmeye başladılar..

Şimdi, bir an için, gelişmiş ülke ulus-devletlerini iflâh olmaz dertleriyle başbaşa bırakarak gelişmekte olan ülkelere, buralardaki ulus-devletlere dönelim, ve bakalım buralarda neler oluyor. Herşey görünürde olduğu gibi güllük gülistanlık mı buralarda onu görelim!

ULUS-DEVLET KABUĞU GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE DE ÇATLIYOR

“1923’den beri Türkiye’ye giren yabancı sermaye miktarı yirmi milyar dolar” kadarmış; bu rakama, özelleştirme gelirleriyle birlikte bu yıl (2005) -bu satırlar o zaman kaleme alınmıştı- sadece bir yıl içinde ulaşılması bekleniyor! Daha sonraki rakamlara, 2011’e, 2012’ye falan girmiyorum. Bu yazının amacı rakamlarla okuyucunun dikkatini dağıtmak değil. Zaten uzun yazıyorsun diyorlar bana, bir de rakamlara falan girsek yandık!..

İyi güzel, sermaye geliyor, üretici güçler-kapitalizm geliyor, ülke büyüyor da, bütün bunlar nasıl oluyor? Sermaye öyle elini kolunu sallayarak, “ben geldim” deyip içeri girerek, kolları sıvayıp hemen yatırıma-üretim mi başlıyor? Hayır! O kadar kolay ve mekanik bir süreç değil bu! Onun da belirli koşulları var yerine getirilmesi gereken! **Dış dinamik olan küresel sermaye, herşeyden önce içerde kendisine uygun bir işletme sistemi ve işbirliği yapabileceği bir iç dinamik arıyor. Eski tekelci-ulusalci-devletçi işletme sisteminin yerine, ülkeyi küresel dünya sistemine bağlayacak serbest rekabetçi bir işletme sisteminin geçirilmesini istiyor. Eski devletçi yapının ve işletme sisteminin içinde oluşmuş yerli burjuvazinin devletçi kabuklarını kırarak, çağdaş, rekabetçi, liberal-demokrat bir yapıya kavuşabilmesinin yollarını açıyor. Yani küresel sermaye, işbirliği için değişimi şart koşuyor. Ve hiç de geri adım atmıyor bu talebinden! “Değişmek istemiyorsan, bu senin sorunundur” diyerek, çekip başka bir ülkeye gidiyor!**

Önce, küresel sermayenin gelişmekte olan ülkelerin önüne koyduğu ve işbirliği için olmazsa olmaz bir şart olarak gördüğü bu “**değişim reçetesini**” bir görelim, bakalım içinde neler var:

Özel sektörü ekonomik büyümenin temel motoru haline getirmek, enflasyon oranını düşük tutmak ve fiyat istikrarı sağlamak, devlet bürokrasisini küçültmek, bütçe fazlası sağlanamasa bile olabildiğince dengeli bir bütçe yürütmek, ithal ürünler üzerindeki gümrük tarifelerini kaldırmak veya düşürmek, kotalardan ve yerel tekellerden kurtulmak, ihracatı arttırmak, devlete ait sanayi kuruluşlarını ve kamu iktisadi teşebbüslerini özelleştirmek, sermaye piyasalarını serbestleştirmek, para birimini konvertibl hale getirmek, ülkedeki sektörleri, hisse senedi ve tahvil piyasalarını doğrudan yabancı mülkiyete ve yatırıma açmak, ülke içindeki rekabeti olabildiğince arttırmak üzere ekonomiyi devlet düzenlemelerinden arındırmak, kamusal yolsuzlukları, sübvansiyonları ve rüşveti olabildiğince azaltmak, bankacılık ve telekomünikasyon sistemlerini özel mülkiyete ve rekabete açmak, yurttışlara yerel ve yabancı emeklilik fonları ve yatırım fonları arasından seçim yapma fırsatını vermek. Yani, bütün kurum ve kurallarıyla küresel-serbest rekabetçi kapitalizm-işletme sistemini ülkeye yerleştirmek.

Dikkat edilsin, küresel-serbest rekabetçi kapitalist-işletme sisteminden bahsediyoruz! 17-18. yy’ların ulusal düzeydeki serbest rekabetçi kapitalizminden değil! Evet, bu iki sistemin de rekabet, açık olma, girişim özgürlüğü vs. yanları birbirine benziyor, ama arada çok önemli bazı farklar da var. Ulusal düzeyde gelişen eski serbest rekabetçi kapitalizm, üretimin yoğunlaşp merkezleşmesiyle birlikte kendi inkârını yaratarak tekelleşmeyi doğurup, ulus devletle bütünleşme sonucunu vermişti. Yeni-küresel serbest rekabetçi kapitalizm ise, ulus devlet kabuğunu çatlatarak dünyaya açılmayı, üretici güçlerin dünya çapında gelişmesini temsil ediyor. Küresel sermayenin gelişmekte olan ülkelere girerken koyduğu „küresel-serbest rekabetçi kapitalist işletme sistemini benimseme“ ilkesini bu çerçeve içinde değerlendirmek gerekir. Bunun anlamı açıktır: „Kabuklarınızı kıracaksınız“ diyor küresel sermaye! Hangi „kabuklardır“ bunlar? Hiç uzatmaya gerek yok! Bu kabuklar, ulus-devlet kabuklarıdır- daha başka bir deyişle de milliyetçiliktir, korunmacılıktır; kalın gümrük duvarlarının arkasında yerli despotlarla birlikte ot gibi yaşayıp gitmektir-. „Ulus-devlet duvarlarını yıkın ve ülkenizi küresel dünya sistemiyle bütünleştirin“ diyor sermaye. „Bunu yaparsanız ben de gelir ülkenize yatırım yaparım“ diye de ilave ediyor.

Bugün yeni, küresel bir „dış dinamik“e karşı karşıya bütün gelişmekte olan toplumlar. Evet, tarihin her döneminde toplumsal gelişme sürecinde dış dinamik önemli bir rol oynamıştır. Ama bugün, içinde bulunduğumuz sürece damgasını vuran bu küresel dinamiğin diğerlerinden farklı bir yanı var! Bu „dış dinamik“, etkileşme süreci başlayana kadar bir „dış“ faktör; süreç başlayınca ulusal şatolar-duvarlar yıkılmaya başlayınca, süratle mevcut iç dinamikle bütünleşiyor ve bir dış unsur olma özelliği kayboluyor. Çünkü, bu andan itibaren, o ülke de artık küresel bütünün bir parçası haline geliyor. İç dinamikle bütünleşen küresel fırtına o toplumu almış, bir üst sisteme bağlayarak onun bir parçası haline getirmiştir.

„KÜRESEL DEMOKRATİK DEVRİM“, „GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER“ VE TÜRKİYE

Küreselleşme süreci nedir, bu süreç neden devrimci bir süreçtir? Eski dünya, herbirisi kendisi için var olan toplumlar arasındaki ilişkiler zemini idi. Yani eski dünyada henüz daha, bilimsel anlamıyla dünya sistemi diyebileceğimiz bir sistem yoktu ortada¹⁰. İşte bu zeminin içinden, bir dünya sistemi olarak tek bir dünya toplumu doğuyor şimdi. Küreselleşme süreci bu doğumun gerçekleşme biçimidir. Her birisi kendisi için var olan ulus devletlerin-toplumların duvarlarının yıkılması, bu duvarların içine hapsolmuş bulunan potansiyelin açığa çıkması olayıdır küreselleşme. Tabii, bu dünya toplumu da gene kapitalist bir toplumdur. Ama bir kapitalist internasyonal değildir bu, olmayacaktır da! Değildir, çünkü işin özünde ulusları dışlayan bir süreçtir bu; küresel serbest rekabetçi kapitalist işletme sistemiyle çalışan „dağınık bir sistemdir“. Sistem merkezini temsil eden bir yönetici yoktur. Her biri kendi içinde de bir sistem olan, sisteme integre birçok parçalardan-alt sistemlerden oluşmaktadır. Bu „parçalar“ yerel-toplumlardır tabii. Ama artık bunlar eski anlamıyla ulus-devlet statüsünde değildirler. Aynı bütünün (dağınık sistemin) birbirleriyle yarışarak-biribirini tamamlayan parçalarını oluşturmaktadır bunlar. **İki yerine çok sayıda takımın, hep birlikte, futbola, ya da satranca benzer bir oyun oynadıklarını düşünün, bu takımların hepsi de oyunu kazanmak için birbirleriyle mücadele etmektedirler. Bunun gibi birşey küresel kapitalist dünya sistemi de!. Ama tıpkı futbol gibi belirli kuralları var bu sistemin-oyunun da. Gerçi bu kurallara uyulup uyulmadığını belirleyen öyle tek bir hakem yok ortada, ama, herkes birbirinin hakemi. Birisi kurallara uymasa diğeri bunu hemen ortaya çıkarabilir. Ve esas olan bu kurallara uymak olduğu için de, kurallara uymayan oyun dışında bırakılarak cezalandırılacaktır.**

Şimdi, bu küreselleşme sürecinin-devriminin „gelişmekte olan“ ülkelerde nasıl geliştiğini daha yakından incelemeye çalışalım:

Bugün, „gelişmekte olan“, ya da „az gelişmiş“ dediğimiz ülkeler, yakın geçmişin sömürge-yarı sömürge ülkeleridir. Bunlar, şu ya da bu şekilde „bağımsızlıklarını“ elde ettikten sonra, bu sefer de, Soğuk Savaş dengelerinden yararlanarak iktidarı elinde tutan “ulus devlet yaratıcısı”, bu anlamda „ulusalci“ bürokratik elit bir tabakanın-devlet sınıfının yönetimi altına giren, üretici güçlerin gelişmesinin adeta dondurulduğu, kısır bir döngünün içinde debelenip duran ülkelerdir. Öyle ki, halâ „ulusal bağımsızlığı temsil ettiğini“ iddia eden bu devlet sınıfı, artık ülkedeki üretici güçlerin gelişmesini engelleyen başlıca unsur haline gelmiştir. „Ulus-devlet“, kapitalist-burjuva devlet demek olduğu halde, „ulusal bağımsızlıkçı“ bu devlet sınıfı, ülkede kendisinden bağımsız bir burjuva sınıfının gelişmesini bile engellemektedir. Devletçilik, devlet mülkiyeti, bu mülkiyete tasarruf yetkisine sahip bürokratlarla-devlet sınıfıyla özdeşleştiği için, bunlar kendilerini sıkı „devletçiler“ olarak ilân etmişler,

¹⁰ Her ilişki son tahlilde bir sistem ilişkisidir. Bu nedenle toplumlar arasındaki ilişkiler de her düzeyde, her zaman belirli sistematik ilişkiler olarak oluşur ve gelişirler. Burada kastedilen, bu ilişkilerin küreselleşme öncesi dönemde dünyayı tekleştirecek, tek bir sistem haline dönüştürecek boyutlarda olmadığıdır; ya da daha gevşek ilişkilerden oluştuğudur. Yoksa, geniş anlamda dünyadaki toplumlar arasındaki ilişkiler her zaman bir sistem ilişkisi olarak ele alınabilirler.

ülkede oluşturdukları devlet tekelliliğiyle özel sektörün, bireysel kapitalistlerin yolunu tıkır hale gelmişlerdir.

Gelişmekte olan ülkelere dair bütün bu söylenenlerin en güzel örneği Türkiye'dir!¹¹ Türkiye'deki „devlet sınıfı“da „ulusal bağımsızlıkçılığı“, ulus devlet savunuculuğunu kimseye bırakmaz! „Devletçilik“ onların „ulusalcılığının“ vazgeçilmez unsurudur! Öyle ki, bunlar, iktidarı ellerinde tutabilmek uğruna, „marksist“ oldukları için „devletçi“ olan „solcularla“ ve faşist-ırkçı oldukları için devleti yücelten sağcılarla da kolkola girmişler, gelişmek, ilerlemek-zenginleşmek isteyen halkın, Anadolu kapitalizminin güçlerinin karşısında bir duvar örmüşlerdir!.. Bütün o „ulusalci“, ya da „kıvılcı elmacı“ söylemlerin ardında yatan gerçek budur! Üretim araçlarının ve toprakların yarısından çoğunun devlete ait olduğu bir ülkede, Osmanlı'nın devlet olma geleneğini de arkasına alan böyle bir ittifakı küçümsememek gerekir (son yıllarda bur oran epey değişti artık!).. Eski konumlarını kaybetmiş olsalar da bunlar tepeden inmecidir, halâ bir gece ansızın gelebiliriz hayaliyle yaşamaktadırlar. Bunlar için „halk“ „cahil“, güdümesi gereken bir sürüden-Reaya- başka birşey değildir. Herşeyin en iyisini, doğrusunu onlar bilir! Çünkü onlar „vatan, millet kurtarıcı“ soydandırlar!..

Doksan yıldır bu devlet sınıfına karşı demokrasi mücadelesi veren halkın, Anadolu kapitalizminin güçlerinin mücadelesi hep inişli çıkışlı olmuştur. Demokrasi cephesi, ne zaman biraz güçlense, hemen ardından bir darbeye karşılaşmış, iktidarı „devletin asıl sahiplerine“ terketmek zorunda kalmıştır. Hep „iki adım ileri bir adım geri“ giderek ilerlemek zorunda kalmıştır. Anadolu kapitalizminin güçleri birkaç sefer iktidara gelmiş olsalar da hiçbir zaman devlete sahip olamamışlardır. Çünkü „devlet“ kutsaldır ve devletin asıl sahiplerine aittir! **Öyle bir „kapitalist ülke“ düşününüz ki, ülkenin burjuvazisi devletin sahibi olamıyor! Türkiye budur işte! Burjuvaziye rağmen yoktan bir „ulus“ yaratan „kahramanlar“ ülkesidir Türkiye!..**

Ya „ilericiler“, „solcular“ „demokrasi kahramanları“? Onların ne yaptıklarını mı merak ediyorsunuz? Onlar da bu oyuna-bu günaha ortak olmuşlardır. Ondan sonra da „bu halk bizi niye desteklemiyor“, „neden Türkiye'de sol güçlenemiyor“ diye yakınır! Niye desteklesin ki halk sizi, siz „devletsiniz“, devlet sınıfının müttefiklerisiniz; hem de, Osmanlı'dan bu yana o halka kan kusturmuş olan o „devlet sınıfının“ müttefikleri! İnsanlar önlerindeki sorunlarla ilgilenirler, akşam eve götürecekleri ekmeğin kavgasıdır onların kavgası. Ve onlar bu kavgada kim nerede duruyor sadece ona bakarlar. İki tane referans noktası vardır onların kafalarında. Birisi „devlet sınıfı“nın durduğu noktadır, öteki de kendilerinin. Sen ne dersin de, eğer öbür tarafın bulunduğu yerde duruyorsan, ağzınla kuş tutsan bir işe yaramaz. Osmanlı'dan bu yana böyledir bu. Halkın kafasındaki pusula hiç şaşmaz! „Türkiye halkı, Türkiye seçmeni hep sağ'ı desteklemiş!“ „Devlet Sınıfının“ „solcu“ olduğu bir ülkede buna hiç şaşmamak lâzım!

İşte tam bu noktada küreselleşme devrimi, Avrupa Birliği'yle bütünleşme süreci (2005) giriyor araya; ve „ulusalcılığını“ „batıcılığının“ ayrılmaz bir parçası olarak gören Türkiye devlet sınıfını suçüstü yakalıyor! Avrupa Birliği'yle bütünleşme sürecine karşı çıkmak zorunda kalmaları onların yüzündeki „çağdaşlık“ „ilericilik“ „batıcılık“ maskesini birden indiriveriyor! „Kral çiplak kalıyor“!

Ama bu sürece hazırlıksız yakalanan sadece onlar mı! Daha düne kadar koruyucu dinci kabuklarının içinde devlete karşı ayakta kalabilme mücadelesi veren Anadolu kapitalistleri de şaşırıyorlar bu işe! Ama onlar çabuk toparlanıyorlar! Gökte aradıkları ilâhi yardımı birden yerde, Avrupa Birliği'yle bütünleşme sürecinde bulunca kısa

¹¹ Ama sadece Türkiye değil! Alın bir Suriye'yi, Arap ülkelerini, Afrika ülkelerini, ya da Asya'daki birçok diğer ülkeyi, bunların hepsini genel olarak aynı „gelişmekte olan ülkeler“ kategorisi içinde ele alabiliriz. Türkiye bunların belki de en ilerisi. Hemen hemen hepsi de, kendine özgü, kendini „ulusalci“, ulus yaratıcısı olarak nitelendiren, ama öte yandan, ülkede kendilerinden bağımsız bir burjuva sınıfının gelişmesinin de önündeki en büyük engel olan bir devlet sınıfının yönetimindeki ülkelerdir bunlar.

zamanda toparlanıyorlar! Eski “dinci” Anadolu burjuvalarını birden bire küreselleşme yapan, “dinci” motiflerle yerel düzeyde burjuva demokratik devrim mücadelesi veren “Anadolu Kaplanlarını” küresel dış dinamikle birleştiren diyalektik budur işte! Başta Türkiye olmak üzere, gelişmekte olan bütün ülkeleri kasıp kavuran devrimci dalganın esası budur. Bugün bir değil iki kere devrimcidir bu ülkelerin burjuvaları! Birincisi, kendi ülkelerinde gerçekleşen demokratik devrimde taşıdıkları öncü rolden dolayı. İkincisi de küresel devrime katkılarından dolayı.

Kapitalistler elbette ki kendileri için demokrasi isteyerek ayağa kalkıyorlar. Yani, özel olarak halkı, işçileri düşündükleri, onlara acıdıkları için, ya da ideolojik nedenlerden dolayı değil! Ama işte tam bu noktada, onların çıkarlarıyla halkın-işçilerin çıkarları da kesişiyor zaten, ve demokrasi mücadelesi bütün halkın mücadelesi haline geliyor. Üretici güçlerin gelişmesini engelleyen devletçi işletme sisteminin yerine serbest rekabetçi bir işletme sisteminin geçmesi sadece kapitalistlerin işine yaramıyor, bundan çalışanlar da yararlanıyorlar. Kapitalist, azami kâr peşinde koştuğu için, özgürce üretim yaparak daha da zenginleşmek için istiyor demokrasiyi; devletçi sistemin önüne çıkardığı engellere bu yüzden karşı çıkıyor. Ama bütün bunları gerçekleştirebilmesi için, işgücünü özgürce satabilen işçilere de ihtiyacı var onun. İşte kapitalist bunun için köylüyü işçi yaparak özgürleştiriyor. Evet özgürleştiriyor! „Bu da bağımlılığın başka bir biçimi“ olsa bile gene de özgürleştiriyor ! Çünkü üretici güçler böyle gelişir. İşçiler burjuvalara bağımlı hale gelmesinler diye köylülüğü mü savunacağız! „İlericilik“ bu mudur! Devlete bağlı kamu iktisadi teşebbüslerinde, bir kişinin yapacağı iş için torpille işe alınan beş kişinin çalıştığı bir düzeni savunmak mıdır „ilericilik“! „Hangi sistem altında geliyor üretici güçler“, belirleyici olan budur. İlerici, devrimci, demokrat olmanın ölçüsü bu soruya verilecek cevapla bağlantılıdır.

Dün, tekelci kapitalizme-emperyalizme karşı bağımsızlık mücadelesi vermektir ilericilik; bugünse, „ulusal bağımsızlığı“ savunmak adına devletçi, çağ dışı bir düzenin bekçiliğini yapanlara karşı durmaktır; küresel demokratik devrime karşı ulusal duvarların arkasına gizlenenlere karşı durabilmektir.

Dün, sermaye yetersizliğine çare olarak bulunan „kamu iktisadi teşebbüslerini“ desteklemek belki ilericilikti, ama bugün ilericiliğin ölçüsü devlet tekerciliğine karşı özelleştirmeleri desteklemektir!

Dün, yabancı sermayeye karşı çıkmak ilericilikti. Çünkü, kapitalizmin tekelci aşamasında-emperyalizm aşamasında sermaye ihracı sömürgeciliğin ayrılmaz parçasıydı. Sömürge ve yarı sömürge halklar bu „yabancı sermayeye“ karşı mücadele içinde geliştirmişlerdi kurtuluş savaşlarını. Bugün ise tam tersine, „yerli-millî sermaye“ diye ulusal duvarların arkasına gizlenerek tekel kuran ve kendi halkını kendisine mecbur bırakan „ulusal-sermayeyi“ savunmaktır gericilik!

Ey, küresel bir dünya sisteminin doğmakta olduğunu göremeyen eski ilericiler, kapitalizm bir dünya sistemi haline geldi artık! Sermaye küreselleşti. Sermayenin ulusu kalmadı! Uluşalcı nutuklarla sizi uyutanlar, sizin „ulusal-sermaye“ dedikleriniz, küresel rekabet mücadelesine girmek istemeyen, ulusal duvarların arkasına gizlenerek kendi tekel konumlarını muhafaza etmek isteyen yerli bezirgânlardır. Bugün, içinde yaşadığımız küreselleşme sürecinde, „kim ki bir taş üstüne bir taş koyuyor, niyeti, menşei, „ulusal kökeni“ ne olursa olsun hoş geldi sefa geldi“ ülkemize demeyi öğrenmeden artık ne devrimci olunabilir, ne de çağdaş! Çünkü, kendi ülkende üstüste konulan o taşlardır ki, hem yerel, hem de küresel düzeyde, üretici güçlerin gelişmesini ifade eden onlardır. Kapitalizmin kendini inkârı sürecinin köşe taşlarıdır onlar! Bu diyalektiği anlayamıyorsanız hiç olmazsa susun!

KÜRESEL-TOPLUMSAL BİLEŞİK KAPLAR TEORİSİ

Küresel-kapitalist dünya sisteminin oluşumu sürecinin-küreselleşme sürecinin-, ulus-devlet duvarlarının yıkılarak, ülkelerin aynen bileşik kaplarda olduğu gibi birbirlerine bağlanmaları süreci olduğunu, ülkeler arasında oluşan toplumsal bileşik kaplarda ülkeden ülkeye akan o suyun ise sermaye olduğunu söylemiştik. Şimdi buna bir şey daha ilâve etmek istiyoruz: **Su (yani sermaye), bileşik kaplarda, daima, bütün kaplarda su seviyesinin eşitlenmesi yönünde akar. Buna toplumsal bileşik kaplar teorisi adını veriyoruz.**

18-19. yy'larda, tekelci kapitalist ulus-devletlerin egemen oldukları dünyada, ülkeleri bu şekilde birbirine bağlayan bağlar henüz daha oluşmuş değildi. Her ülke, etrafını çeviren ulusal duvarlarının içinde, kendisi için varolan bir toplumsal sistemdi. Bu durumda, tekelci kapitalist ulus-devletler, sömürgecilikteki ve dünyayı paylaşma mücadelesindeki başarılarına paralel olarak, ulus-devletlerinin askeri gücünün de yardımıyla, tıpkı bir ineğin sütünü sağır gibi dünyadaki diğer halkları-ülkeleri sağmışlar, sermayenin getirilerinin kendi ülkelerinde-gelişmiş ülkelerde toplanmasını sağlamışlardı. **Küreselleşme süreciyle birlikte oluşmaya başlayan toplumsal bileşik kaplar bu süreci şimdi tersine çeviriyor ve su-sermaye artık gelişmiş ülkelere doğru akmaya başlıyor.** Buralarda azami kâr elde etme oranı çok daha yüksek olduğu için, elde edilen kazançlar da gene buralarda kalıyor. Yani, gelişmekte olan ülkelere elde edilen artı değerleri oturupta gelişmiş ülkelerde çıtır çıtır yemiyor kapitalistler! Yedikleri kadarı zaten var ellerinde! Muazzam miktarlarda sermayeden bahsediyoruz, öyle yenip yutulacak miktarlardan değil! Bir Çin, Hindistan, Brezilya, Türkiye, Endonezya olayının-„mucizesinin“- altında yatan gerçek budur. Ve bu öyle bir „gerçek“tir ki, bugün bunu artık gözleri 18-19.yy'lardan kalma ideolojik gözlüklerle kapalı olanların dışında herkes görüyor! **Türkiye'nin eski „dinci“, ya da „devletçi“ burjuvalarının bile, bu gerçeği gördükleri andan itibaren gözleri fal taşı gibi açıldı da, zenginleşmek için artık ilâhi güçlere, ya da devlete sığınmayı bir tarafa bırakarak, suyun kendi ülkelerine doğru da akması için ülkeyi küresel bileşik kaplar sistemine dahil etmeye çalışıyorlar! Malesef, bu süreci farkedemeyen bir tek “solcular” kaldı ülkede!..**

Şimdi geliyoruz bu sürecin, yani üretici güçlerin gelişmesi sürecinin küreselleşmeyle olan ilişkisine. Soru şudur: Sermayenin küreselleşmesiyle üretici güçlerin küresel düzeyde gelişmesi arasındaki bağlantı nedir?

Bugün bütün gelişmiş ülkelerde çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve daha yüksek ücretlere sahip olmak isteyen işçilere işverenlerin verdiği cevap şu oluyor: „Oturun oturduğunuz yerde, biraz daha ileri giderseniz fabrikayı kapatır giderim. Sökerim makineleri, götürür işçilerin daha az ücret talep ettikleri, üretim maliyetlerinin daha düşük olduğu bir ülkeye kurarım. Örneğin Polonya'ya giderim. Daha olmadı Türkiye'ye giderim. O da mı olmuyor Çin'e, Hindistan'a, Brezilya'ya, Endonezya'ya giderim“! Bitti! Gerçekten de olay burada bitiyor.! Ulusal düzeyde üretim sürecinin ayrılmaz parçası olan işveren veya işçilerden bir taraf olayı bu şekilde „çeker giderim“ diye koyabildiği an orada olay biter! Nitekim de öyle oluyor. Sendikalar sesini kesiyor, işçilerin sesi soluğu çıkmaz hale geliyor ve kuzu kuzu, daha az ücretle, daha uzun süre çalışmak için işlerinin başına dönüyorlar! Arada bir, „işverenlerden daha çok vergi alınarak, bunlarla yeni işyerlerinin açılmasını, işsizliğe çare bulunmasını“ savunanlar da çıkıyor, ama bunları da takan yok! Cevap hazır çünkü: „İşverenlerin küresel rekabette ayakta kalabilmeleri için onlardan böyle bir şeyi talep edemeyiz“. Ulus devlet, hem sermaye tarafından terkedilmiş olmanın burukluğu içinde (hatta ihanete uğradığını bile düşünüyor zaman zaman), hem de daha fazla ileri gidemiyor ona karşı, çünkü halâ ona muhtaç!

Ama sadece gelişmiş ülkelerde mi böyle bu, örneğin bir Türkiye'de de benzeri şeyler söyleniyor çalışanlara! „Çin'e, Hindistan'a bakın“ deniyor, „işçiler orda ayda yüz elli dolara

çalışırken siz burda dört yüz dolar alıyorsunuz da halâ memnun değilsiniz, susun yoksa fabrikayı kapatır gideriz“ deniyor! Ve işçilerin de boynu bükülüyor, „buna da şükür“ diyerek seslerini kısıyorlar.

Evet, sınıf mücadelesi kapitalizmin gelişmesinin itici gücüdür, iç dinamiğin motorudur; ama bunun da ön koşulu, işçi ve işverenlerin birlikte var oldukları sistem gerçekliğidir. Eğer ulusal düzeyde, işçi ve işveren arasındaki bağ her an kopabilir duruma gelmişse, yani taraflar kendi varlıklarını artık bu bağlaşım içinde görmek zorunda değilseler, orada ne sınıf mücadelesi olur, ne de birşey! İşte bugün durum aynen budur. Peki ne demek oluyor bütün bunlar?

Bugün artık, bir ülkeyi tek başına, sadece ulusal düzeyde ele alarak, o ülkedeki üretici güçlerin gelişmesi hakkında bir yargıya varamayız. Bugün, dünyanın herhangi bir ülkesinde üretici güçlerin gelişmesini belirleyen esas unsur o ülkenin küresel-toplumsal bileşik kaplar içindeki yeridir. Yani belirleyici olan artık sadece „iç dinamik“ değil, küresel „dış dinamik“dir! Ama buradan hemen, iç dinamiğin artık önemini kaybettiği sonucu da çıkarılmamalıdır! Evet, bugün ülkenizin kaderini belirleyen esas faktör onun küresel bileşik kaplar içindeki yeridir, ama bu sadece madalyonun bir yüzüdür, görünen yüzüdür. Bir de görünmeyen yan var tabii. Örneğin, neden Afrika değil de Çin, ya da Hindistan, veya Türkiye sorusunun cevabı da bununla ilgili! Evet, neden Afrika değil de Çin-Hindistan-Türkiye-Brezilya? Yani bugün küresel sermaye neden daha çok Afrika'ya akıyor da buralara gidiyor? Neden Afrika değil de bu ülkeler küresel bileşik kaplarda suyun aktığı-su seviyesinin yükseldiği taraf haline geldiler? İşte bu sorunun cevabı „iç dinamik“-tarihsel gelişme süreciyle ilgili. Yani öyle rastgele oluşmuyor küresel bileşik kaplar. Hangi ülkenin daha önce bileşik kaplara dahil olacağı bir rastlantı değil. Ve bu anlamda ele alınırsa iç dinamik gene ön plana çıkıyor, iç dinamiğin belirleyici yanı ağır basıyor; ve son tahlilde dış dinamiğin iç dinamikle bütünleşerek birlikte etkide buldukları sonucuna varıyoruz.

Bugün, küreselleşme sürecinin itici gücü olan, onu daha da genişletip yaygınlaştıracak olan, ama sadece bu kadar da değil, küresel düzeydeki bütün diğer gelişmeleri de birinci derecede etkileyecek olan en önemli faktör, küresel bileşik kaplarda su seviyesinin en hızlı yükseldiği yerlerdeki sınıf mücadelesidir. Daha açık olmak gerekirse, önümüzdeki dönemde Avrupa'nın gelişmiş ülkelerindeki, veya Afrikanın henüz el değmemiş, yani henüz küresel bileşik kaplara dahil olmayan ülkelerindeki gelişmeleri birinci derecede etkileyecek en önemli faktör küresel sermayenin gözdesi olan ülkelerdeki sınıf mücadeleleri olacaktır! Bu sonuca nasıl mı varıyoruz: Bugün ancak Çin, Hindistan, Brezilya, Türkiye, Endonezya gibi, küresel bileşik kaplarda su seviyesinin en hızlı yükseldiği ülkelerde gelişecek sınıf mücadeleleridir ki, bir yandan buralarda çalışan insanların yaşam seviyelerinin yükselmesine katkıda bulunurken, diğer yandan da, buna bağlı olarak, sermaye için buraları eskisi kadar „çekici“ olmaktan çıkaracak, onu yeni, „daha çekici“ yerler aramaya mecbur edecektir. Niye Çin'e gidiyor bugün sermaye? Herşeyden önce, yetişmiş işgücü maliyeti düşük buralarda ve bir de tabii büyük bir pazar potansiyeli var buraların. Kitlelerin satın alma güçleri geliştikçe bu pazar da gelişecek, bunun hesabı yapılıyor. Ama yarın insanların gözü iyice açılır da „üretim maliyetleri“ yükselmeye başlarsa, o zaman sermaye açısından şu anki çekiciliği de azalacak buraların. Ve işte ancak o zaman sermaye kendisine yeni Çin'ler aramaya başlayacak. Geleceğin potansiyel Çin'i ise Afrika'dır hiç şüphesiz. Dış dinamik, küresel bileşik kapların verimli suyu, kaçınılmaz olarak, Afrika ovalarını da basan bir sel gibi oralara doğru da akmaya başlayacak, buraları da bileşik kaplara bağlayacak. (Bu satırların 2005'te kaleme alınmış olduğunun altını çizmek istiyorum. Bugün, daha o tarihten bu yana bile sermayenin Afrika'ya olan ilgisinin ne kadar artmış olduğunu görüyoruz. Hem de ne kadar ilginçtir ki, bu alanda başı çeken iki ülke de Çin ve Türkiyedir!).

Küresel serbest rekabetçi kapitalist işletme sistemi, dış dinamik olarak el attığı her ülkede benzer bir işletme sisteminin oluşmasını zorunlu kılıyor. Küreselleşme sürecini devrimci bir süreç haline dönüştüren de onun bu özelliğidir zaten. Çünkü, eski

devletçi-ulusalcı işletme sistemi değişirken, onu ayakta tutan yapı da değişmek zorunda kalıyor bu arada. Dış dinamik, hem yeni bir iç dinamiğin oluşmasının koşullarını hazırlamış oluyor, hem de onun gelişmesini hızlandırıyor. İşte, küreselleşme sürecinin, küresel bileşik kaplar teorisinin, üretici güçlerin küresel düzeyde gelişmesinin diyalektiği budur.

PEKİ, GELİŞMİŞ KAPİTALİST ÜLKELER NE YAPACAK?..

Bu gelişme, bütün ülkeleri içine alıpta küresel bileşik kaplardaki suyun seviyesi eşitleninceye kadar bu şekilde devam edecektir. Bunun başka hiç yolu yoktur! İleri gelişmiş kapitalist ülkelerin ulus-devlet yöneticileri ne yaparlarsa yapsınlar artık „ekonomik durgunluğa“, „işsizliğe çare“ bulmaları mümkün değildir. Küresel bileşik kaplarda akan suyun yönünü tersine çevirmeleri mümkün değildir. Peki o zaman „ne olacak bu gelişmiş ülkelerin hali“? (Tekrar, bu satırların 2005'te yazılmış olduğunu hatırlatıyorum!)

Gelişmiş ülkelerin yapabileceği, yapmaları gereken iki şey var. Birincisi, her zamankinden daha çok demokrasi ve insan hakları savunuculuğu yapmak! İkincisi de bütün vergi yasalarını, yatırım politikalarını vb. değiştirerek, bilim ve eğitime, araştırma ve geliştirmeye daha çok yatırım yapmak, daha çok robotun üretim sürecine sokulması yönünde çaba sarfetmek. Önce birinciyi görelim.

Neden daha çok demokrasi ve insan hakları savunuculuğu? Çünkü, gelişmiş ülkelerin, küresel bileşik kaplarda sermayenin gelişmekte olan ülkelere doğru akışına karşı yapabilecekleri tek şey budur da ondan! Daha çok demokrasi ve insan hakları savunuculuğu yapmak demek, gelişmekte olan ülkelerde insanların gözlerinin daha çok açılması demektir! Bu ise, kaçınılmaz olarak onların ekonomik taleplerine de yansıtacak, ücretlerinin artmasına yol açacaktır! Gelişmiş ülke yöneticileri, denize düşen yılanı sarılır hesabı umutlarını geliştirmekte olan ülkelerdeki sınıf mücadelelerine bağlamışlardır! Buralarda sınıf mücadeleleri gelişecek, çalışanların ekonomik ve demokratik talepleri artacak ki, buraların küresel sermaye için eski çekiciliği kaybolsun, hatta mümkünse sermaye bu ortamdan rahatsız olup tekrar eski anavatanlarına geri dönsün! „Aç tavuk rüyasında darı görürmüş“ diye ne güzel söylemiş atalarımız!

Bizim atasözlerimiz o kadar güzeldir ki-gerçekçidir ki-bazan, insan hayran oluyor! Örneğin, tartıştığımız konuya ilişkin olarak, “evdeki hesabın çarşıya-pazara uymamasıyla”, “aç tavuk rüyasında darı görürmüşü” birlikte düşündüğünüz zaman ortaya şöyle ilginç bir tablo çıkıyor! Evet, gelişmiş ülkeler umudu geliştirmekte olan ülkelerdeki sınıf mücadelelerine bağlamışlardı, bu yüzden de, birden demokrat kesilerek neredeyse bayrağı alıp kendileri öne düşeceklerdi, bu doğru; ama olmuyordu işte, bir yerlerde birşeyler eksik kalıyordu!. Geliştirmekte olan ülkelerin işçi sınıfı ve halkı, bırakınız batılı ülkelerin istedikleri türden bir sınıf mücadelesine girişmeyi bir yana, tam tersine, onlar da fazla ses çıkarmadan buralardaki gelişmeye, büyümeye sahip çıkıyorlardı. Çünkü, üretici güçler geliştikçe bundan kendilerinin de pay aldığını görmüşlerdi! İşte bu durum Batı'nın gelişmiş ülkelerini çıldırtmaya yetti! Ne yapsalar, ne etseler bir türlü bir çıkış yolu bulamıyorlar, sürekli kan kaybetmeye devam ediyorlardı. Daha düne kadar adam yerine koymadıkları bir Tayyip Erdoğan bile artık kendilerine kafa tutar hale gelmişti.

GENEL OLARAK KONTROL BİLİMİ VEYÖNETME MEKANİZMASI

İşte tam bu noktada imdada yetişen gene pozitivizm-toplum mühendisliği- oldu! Sistem kontrol biliminin bütün inceliklerini masaya yatıran gelişmiş ülke servisleri oturup tek tek, geliştirmekte olan ülkelerdeki huzursuzluk-kaos-çıkarmaya elverişli fay hatlarını tesbit etmeye

başladılar. Hangi çatlak ne kadar müdahaleyle ne kadar geliştirilebilir bunların dökümünü-hesabını yaptılar. Öyle ya, eğer doğal yollardan bir sınıf mücadelesinin yolu açılmıyorsa, o zaman onlar da yapay “sınıf mücadeleleri” yaratmanın yollarını bulmalıydılar!. Mekanizma çok basitti aslında, istenilen sonuçları elde edebilmek için GİRDİYİ kontrol ederek ÇIKTIYI kontrol altında tutmak!..

Hemen hayatın içinden bir örnek vererek bütün bunları somutlaştırmaya çalışalım: Arabaya binerek yola çıkıyorsunuz. Amacınız, kazasız belasız hedefe ulaşmaktır. Bu nedenle, duruma göre, ya frene basıp direksiyonu kullanarak (yani, istenilmeyen sonuçları engellemek için negatif feedback yaparak), ya da gaz vererek-yol alıp hızlanarak (pozitif feedback yaparak) bir an önce hedefe ulaşmaya çalışırsınız. İşte, belirli bir amaca ulaşabilmek için, yol boyunca arabayı kullanırken yaptığınız bütün bu işleredir ki kontrol-yönetme diyoruz.

TÜRKİYE’DE SINIF MÜCADELELERİ VE YÖNETME-KONTROL BİLİMİ

Konu Türkiye’de sınıf mücadelelerini kontrol olunca olay tamamen değişiyor. Çünkü bizde tarihsel gelişim süreci Batı’dakinden çok farklı. Bu nedenle, burada artık Batı toplumları için kullandığımız o klasik şemalar hiçbir işe yaramıyor! İkel komünal toplumdan köleci topluma, sonra feodal topluma, oradan da kapitalist topluma..Yok işte böyle değil bizde! Böyle olmadığı için de bizdeki “batıcı aydınların” bütün ezberleri bozuluyor, içinde yaşadıkları topluma yabancılaştıkları için bir türlü onu kavrayamıyorlar.

Batı toplumlarının gelişme süreci içinde ortaya çıkan bilgileri-şablonu Osmanlı’ya ve Türkiye’ye uyguladığınız zaman ortaya çıkan tablo şudur: “Batı gibi olmasa da Osmanlı da feodal bir toplumdur” diye başlanır ve devam edilir: “Sonra bu toplumun içinde de Batı’da olduğu gibi kapitalizm gelişmeye başlar. Genç Osmanlılar, Jön Türkler, Birinci-İkinci Meşrutiyet derken, burjuva devriminin zaferini simgeleyen Kemalist devrim gerçekleşir ve Türkiye Cumhuriyeti kurulur. Yani, 1923’le birlikte burjuva devrimi süreci en üst noktaya varır”...

Bu mantığa göre 1950 Demokrat Parti hareketi de “bir karşı devrim oluyor tabi”! Sonra, “27 Mayıs Devrimi”, derken “karşı devrimci Demirel” işbaşına geliyor! Ve 1971’ün 12 Mart’ı, “8-9 Mart Devrimci hareketinin” bir “karşı devrimle” bastırılışı! Sonra 12 Eylül, Özal derken geliyoruz günümüze. Bir yanda “karşı devrimci” AK Parti, diğer yanda da ulusalçı-devrimci cephe! Mantık bu! En solcusundan en sağdakine kadar “Cumhuriyet aydınlarının” tarihimize, tarihsel gelişme sürecimize bakışını belirleyen mantık bu. Bir yanda, tarihsel olarak “ileriye temsil eden” kerameti kendinden menkul bir ulusalçı-devrimci cephe var, diğer yanda da, tarihsel olarak “karşı devrimi”, “geriye doğru gitmeyi” temsil edenler!

Hal böyle olunca tabi (bu mantığa göre), ülkede kapitalizmle birlikte gelişen “işçi sınıfı hareketinin”, “solun” da, tarihsel olarak geriye temsil edenlere karşı “ulusalçı-ilerici-Atatürkçü” cepheyle işbirliğine-ittifaka yönelmesi kaçınılmaz oluyor. Amaç üretim araçlarının mülkiyetinin devlete ait olduğu bir düzeni gerçekleştirmek olunca, bu amaca giden yolda burjuvaziye-kapitalizmin gelişmesine karşı olan bir Devlet Sınıfıyla, “düşmanımın düşmanı dostumdur” mantığıyla ittifak içinde olmak son derece normal hale geliyor. Ortada üretim araçlarının büyük çoğunluğuna sahip bir Devlet varken, eğer sen de zaten son tahlilde daha katı Devletçi bir düzenin peşindeysen, neden karşı çıkacaksın ki bu Devletle! “Sınıf düşmanın” burjuvaziye karşı burjuva düşmanı bu Devletle elele verirsin olur biter!

İşte, Türkiyede ortaya çıkan bütün “sol hareketlerin” daha doğmadan ölmesinin, Devlet Sınıfının yedek gücü olan halktan kopuk Devletçi bir “sivil toplum” hareketi haline gelmesinin nedeni budur, bu anlayıştır.

Devlet Sınıfı açısından olay son derece basittir! Onun için, kendi diyalektik inkârına, yani burjuvaziye-Anadolu kapitalistlerine karşı mücadelede “istenilmeyen sonucu” (burjuvazinin devleti ele geçirmesini) engellemede kullandığı bulunmaz bir nimettir “işçi hareketi” ve “sol”! Gelişen kapitalizmle birlikte ortaya çıkan burjuvazi-işçi sınıfı çelişkisini, “işçi sınıfını” kendi

safına alıp destekleyerek, hatta yer yer onu ortak düşman olan burjuvaziye karşı kıskırtarak kullanmak bulunmaz bir nimettir!

Tabi burada hemen akla şöyle bir soru geliyor: Batı'da kapitalizmin gelişmesi sürecinde elimizde feodallerin işçi sınıfıyla işbirliği yaparak onu yörüngesinden saptırdıklarına, işçi sınıfı hareketini burjuva devrimine karşı kullandıklarına dair bir bilgi bulunmadığı halde, nasıl oluyor da bizde Devlet Sınıfı böyle bir cinliği akıl edebiliyor, ya da bu tür bir "ittifakın" objektif şartlarını bizde nasıl ortaya çıkıyor? Ya da daha başka bir deyişle, işçi sınıfını-sol'u temsil ettiğini söyleyen akımlar nasıl oluyor da bizde Devletle-Devlet Sınıfıyla bu düzeyde bir işbirliğine girebiliyorlar! Bu nokta çok önemli.

İki neden çıkıyor karşımıza: Birincisi, iç dinamikle, Türkiye'de kapitalizmin gelişmesi süreciyle ilgili. Yukardan aşağıya gelişen Devletçi Kapitalizm, Devlete bağlı işyerlerinde çalışan Devletçi-özelleştirmelere karşı, bu anlamda "burjuva düşmanı-solcu" bir işçi kitlesini de beraberinde getiriyor! Yani bir işçi sırf işçi olduğu için ilerici-devrimci falan olmuyor! Kendi varoluş koşulu gereği Devletçi olan bu kesim işçilerin gerici-Devletçi-"solcu" özelliği buradan kaynaklanıyor.

Ama sadece bu da değil, bir de dış etken var işin içinde, 20.yy'ın sosyalist devrim anlayışı var! Bizim gibi ülkeler için düşünülen ve uygulamaya konulan, "sırtını sosyalist sisteme dayayarak kapitalist olmayan bir yoldan sosyalizme ulaşma" anlayışı var. Bu tür bir devrim anlayışıyla Devletçi-solcu işçi hareketi arasında kurulan derin ideolojik bağlar Türkiye'de hala etkili(ydi!). Ortada sosyalist sistem falan kalmadı ama ülkede gelişen burjuva devrimci süreç eski Devletçi düzeni tehdit eder hale geldiği için, kendi varlığı da bu eski Devletçi düzenin devamına bağlı olan Devletçi işçi hareketi Devlet Sınıfıyla olan ittifakın sağlam bir unsuru olma özelliğini halâ devam ettiriyor! İşçi hareketini temsil etme hakkı bu tür bir "solun" elinde olunca da tabi işçi sınıfı içinde geri kalan kesimin sesi duyulmaz oluyor. Yavuz hırsızın ev sahibini bastırması hesabı, işçi sınıfının da önce, kendisine rağmen onu temsil eden bu Devletçi solun etkisinden kurtulması gerekiyor.

İşte yapı bu, fay hatları da bunlar! Ama dikkat ederseniz, bütün bu yapının ve fay hatlarının altında yatan esasa ilişkin çok önemli tarihsel bir neden var hep: Bu ülkenin ikiyüz yıldır belirli bir kültür ihtilaline maruz kalmış olması!. Türkiye'de adeta iki Türkiye yaratan bir sürecin özü budur. Bir yanıla İslam'a dayalı geleneksel kültür, kimliklerini bu zemin üzerinde oluşturarak varolan insanlar, diğer yanda ise, "batılılaşma" süreciyle birlikte yukardan aşağıya doğru yaratılan farklı bir kültürü temel alarak kendini ifade edebilen insanlar..

Bütün bunlar işin temeli. Ama Türkiye söz konusu olunca daha başka fay hatları da var tabi. Alevi-Sünni "çelişkisi" üzerinde oluşan mezhepsel fay hattı, Kürt-Türk etnik zeminini temel alan hat vb. Bütün bunlar, Kontrol-Yönetme Bilimi açısından hesaba katılması gereken hassas noktalarıydı toplumun. Nitekim bugüne kadar bunların hepsi kullanıldı da! Üzerinde en çok çalışılan ve kullanılan hat ise Kürt-Türk çatışması üzerine kurulu olan etnik hat oldu. İstenilmeyen sonuç Türkiye'nin gelişmesi, ilerlemesi olunca bunu engellemek için negatif feedback yaparak bütün bu mekanizmalardan yararlandı şimdiye kadar.

En son patlak veren Gezi Parkı olayları bunun en güzel-en son örneklerinden. Şimdiye kadar darbeler yoluyla sistemi kontrolleri altında tutan Kemalist elitler, son on yıldır gelişen sürecin sonunda ipleri artık iyice ellerinden kaçırdıklarını görerek müthiş bir gerilim içine girmişlerdi. Ergenekon, Balyoz, 28 Şubat Davaları falan derken eski sistemin elindeki bütün iktidar mekanizmalarının birer birer elden çıktığını çaresizce izlemenin verdiği gerilim bir şekilde patlak verecekti. Buna en son Kürt sorununun çözümü yolunda atılan adımlar ve son on yılın kazanımlarını kayıt altına almaya yönelik yeni anayasa yapma çalışmalarında alınan yol da eklenince iş çığrından çıktı. Şimdiye kadar hep bir yolu bulunur diye düşünen elitler, "bu Erdoğan Kürtleri yanına alır da bir de yeni anayasa yaparsa, artık onu bir daha düşüremeyiz" diyerek fırsat kollamaya başladılar. Bu yolda en büyük destekçileri de Türk solu olacaktı tabi. Çünkü onlar da en önemli koltuk değneklerinin -Kürt hareketinin- elden çıkmak üzere

olduğunu görüyorlar, çaresizce bu nasıl iştir diyerek bir türlü yerlerinde duramıyorlardı. Kandil'e gidiyorlar, Kürtlere akıl vermeye çalışıyorlar, ne yapsalar bir türlü olmuyordu. İş artık bir tür varoluş sorunu haline geliyordu. Eskiden beri kimliklerini oluşturdukları zeminin hızla ayaklarının altından kaydığını gördüler onlar da. Bir fırsattı artık beklenen.

İç dinamiklere ilişkin bu gelişmeler, dış dinamikteki gelişmelere paralel gidiyordu. Gelişmiş kapitalist ülkeler de tam bir çıkmaz sokağa girmişlerdi, ne yapsalar ne etseler bir türlü sermayeyi içerde -ulusal sınırlarının içinde- tutamıyorlardı. Bu nedenle, mümkün olan bütün yollara başvurarak buraları sermaye için artık çekici olmaktan çıkarmak gerekiyordu. "Bakın buralar artık eskisi gibi sakin değil, ne olacağı belli değil, siz gene eski anavatanlarınıza dönün" diyebilmek için ortalığın karışması onların da işlerine geliyordu. Gelişmekte olan ülkelerdeki bu ikincil uyuşmazlık hatlarıyla gelişmiş ülke stratejileri arasında tam bir uyuşma olduğu açıktı!. Madem ki normal koşullarda gelişen sınıf mücadelesi saptırılamıyordu, madem ki halk da destekliyordu gelişmeyi, ilerleme sürecini, o zaman onlar da içerdeki diğer ikincil fay hatlarıyla oynar -ittifak içine girer- oralardan bir sonuç elde etmeye çalışırlardı..İşte, gelişmiş ülke yöneticilerinin ve basınının daha patlak verir vermez Gezi Parkı olaylarının üzerine atlamalarının nedeni budur. Düşünebiliyor musunuz bir CNN sekiz saat canlı yayın yapıyor Taksim Meydanından! Bunun başka izahı yoktur. Bütün bunları sadece Amerika'daki Obama veya Neo Con kanatlarıyla, bunlar arasındaki çelişkilerle falan açıklayamazsınız. Tamam bu önemlidir, ama öte yandan bir de bütün olarak Amerikan ulus devlet çıkarı vardır ortada. Aynı şey Avrupa için de geçerli. Nitekim dikkat ederseniz, ulus devletlerin varoluş koşulları söz konusu olduğu zaman bunlar hemen işbirliği içine giriveriyorlar!. Yani bu savaş aslında, 20.yy kalıntısı ulus devletler sistemiyle, 21.yy'ın yeni dünya düzenini yaratmaya çalışan-küresel demokratik devrim güçleri arasındaki bir savaştır. Eskinin-20.yy'ın ürünü olan güçler bir şekilde işbirliği içine girerken 21.yy'ın güçleri de kendi yollarında ilerlemeye çalışıyorlar. Burada önemli olan AK Parti-ve Erdoğan gibi "biz nasıl olsa ileriye temsil ediyoruz" diyerek kendine fazla güvenip rehavete kapılmadan belki yavaş, ama emin adımlarla ilerlemektir. Kolay değil bu koskoca bir tarih-tarihsel olarak gelişmiş bulunan bir yapı var karşında. Öyle, Ergenekon, ya da balyoz gibi bir iki davayla, bir kaç yüz kişiyi içeri atmayla bitmiyor bu iş! Bir de onların kitle temelleri var!

Tabi, gelişmeyi, ilerlemeyi durdurabilmek, tekrar eski güzel günleri geri getirebilmek, bileşik kaplarda ters yönde akan suyu tekrar eski haline getirebilmek için ellerinden gelen herşeyi yapacak gelişmiş ülkeler, bütün bunlar normal, bunlara karşı hazırlıklı olmak gerekiyor. Ama şurası bir gerçek ki, artık ne yapsalar, ne etseler bu gidişin önüne geçemezler. Yani, küreselleşme süreci denilen süreç öyle kişilerin ya da ulus devletlerin iradesine bağlı olarak durdurulabilecek bir süreç değildir. Tarihsel toplumsal gelişme sürecinin yarattığı objektif bir süreçtir bu. Bu nedenle gelişmiş ülkeler el yordamıyla deneye deneye sonunda kendileri için tek çıkar yolun provokasyonlarla uğraşarak vakit kaybetmek değil, gidişi kavrayarak ona uygun adımlar atmak olduğunu göreceklerdir. Tek çıkar yol vardır artık onlar için, ellerindeki bütün imkanları zorlayarak bilime, eğitime yatırım yapmak hiç olmazsa bundan sonra 21.yy'ın ruhunu yakalayabilmek için çaba sarfetmek.

Peki neden eğitime, bilimsel araştırmalara daha çok ağırlık vermek, vergi yasalarını vb. değiştirerek üretim faaliyetinde daha çok robotun kullanılmasını teşvik etmek zorundadır gelişmiş ülkeler? Bugün artık, bileşik kaplarda suyun akışını geriye çevirmenin mümkün olmadığı apaçık ortada duruyor. Yani gelişmiş ülke yöneticileri ne yapsalar, ne etseler üretim maliyetlerini geliştirmekte olan ülkelerdeki düzeye indiremezler. Bu alanda onlarla rekabet edemezler. Rekabet mücadelesinde geride kalmamak için gelişmiş ülkelerin yapabileceği tek şey, üretim faaliyetinde daha çok robotun kullanılmasını teşvik etmek olmalıdır. Çünkü, ayda yüz elli dolara çalışan bir işçiyle ancak bir robot rekabet edebilir! Evet, üretim sürecine daha çok robotun girmesi de „işsizliğe“ çare olmayacak, hatta onu daha da arttıracaktır; ama bu durumda en azından işsizleri doyuracak daha fazla gelir kaynağına sahip olacaktır devlet! Eğitime, bilimsel araştırmalara ağırlık vererek, bu alanlara daha çok yatırım yapmak tek çıkış yoludur. Bugünü olmasa bile hiç olmazsa yarını kurtarmak için!

KÜRESELLEŞMENİN ÖTESİ

Küreselleşme sürecinin gelişme doğrultusunu azbuçuk görebiliyoruz artık. Küresel Bileşik kaplar Teorisi'ne göre, suyun seviyesi bütün dünyada üç aşağı beş yukarı eşitlenene kadar bu böyle devam edecektir. Çin, Hindistan, Türkiye, Brezilya derken, daha sonra Afrika'yı da içine alarak küreselleşme süreci tamamlanacaktır. Peki sonra ne olacak? Yani artık yeni bir Çin, ya da Afrika kalmayınca ortada, o zaman ne olacak? Azami kâr yasası ortada durduğuna göre, bir malı daha iyi kalitede, daha ucuza üretebilmek için o zaman ne yapacak sermaye? Rekabet mücadelesi o zaman nasıl gelişecek?

Bu işin iki yolu var! Birincisi şu: 18-19. yy'larda ulusal düzeyde gelişen serbest rekabetçi kapitalizm kendi içinde tekelleri yaratarak kendi zıttına dönüşmüş, ulus devletle bütünleşerek tekelci kapitalizm haline gelmişti. Bugünse gelişme ulusal düzeyde değil, küresel düzeyde oluyor, ama gene de şu soru ortada: serbest rekabet gene bir tekelleşmeye yol açar da, dünya bu sefer de küresel tekellerin egemenliği altına girer mi? Bir de tabii, artık bunun mümkün olmadığını, yolun bundan sonra düz olduğunu, serbest rekabetin yeni koşullarda da aynen devam edeceğini ve bu yolun kapitalizmi kendini inkâr götüreceğini düşünenler var. Önce birinci ihtimali ele alalım ve şu soruyu soralım kendimize. Bugün küreselleşme süreci, küresel serbest rekabet mücadelesi yeni tip küresel bir tekelleşmeye yol açabilir mi?

YENİ TİP TEKELLER, BİLGİ TEKELLERİ OLUŞABİLİR Mİ

"Eğer küreselleşme bir spor olsaydı, durmadan tekrarlanan bir yüz metre koşusu olurdu" diyor Friedman! Ve devam ediyor: "Soğuk Savaş'ın tanımlayıcı endişesi, dünya çapında sabit ve istikrarlı bir mücadelede çok iyi tanıdığınız bir düşman tarafından yok edilme korkusuydu; küreselleşmenin tanımlayıcı endişesi ise göremediğiniz, dokunamadığınız ve hissedemediğiniz bir düşmandan gelebilecek hızlı değişim karşısındaki korkudur- işinizin, topluluğunuzun ya da işyerinizin en küçük istikrar taşımayan, adı sanı konmamış ekonomik ve teknolojik kuvvetlerce her an değiştirilebileceği korkusu.. Soğuk Savaş zamanında, Beyaz Saray'ı Kremlin'e bağlayan özel telefon hattına uzanırdık- bölünmüş de olsak, en azından birilerinin, yani bu iki süper gücün idareyi elinde tuttuğuna ilişkin bir semboldü bu. Küreselleşme çağında internete uzanıyoruz- hepimizin birbirine bağlı olduğuna, ama idarenin kimsenin elinde olmadığına ilişkin bir sembole".

Küresel serbest rekabetçi kapitalist dünya sisteminin "dağınık bir sistem" olduğunu söylemiştik. Belirli bir merkezi-yöneticisi olmayan bu "multiagent sistemin" "agent"leri sadece devletler olmadığı için bir tür Birleşmiş Milletler-devletler örgütü değildir bu! Devletleri, küresel faaliyet gösteren şirketleri, "süper güçlenmiş bireyleri", hatta sivil toplum örgütlerini de saymak gerekir bu arada. Ama küreselleşme çağının esas aktörü-unsuru bireydir. Hem de "süper güçlenmiş birey"! Bu ne mi demektir? Bu, bilginin ve teknolojinin bu kadar demokratikleştiği bir ortamda, birgün, hiç ummadığınız bir yerden birinin karşınıza yeni bir bilgiyle- buluşla çıkarak, çok kısa bir zamanda rekabet mücadelesinde sizin o ana kadar elde ettiğiniz bütün başarıları yok edebilecek bir güce erişebilmesi mümkündür demektir! Intel'in eski patronu Andy Grove'un küreselleşme çağı için, bu çağda "Yalnız Paranoyaklar Ayakta Kalır" demesinin anlamı budur! Yani, o an için pazar payı en büyük şirket siz bile olsanız, gene de kendinize fazla güvenmeyeceksiniz diyor Andy Grove! "Acaba birisi beni takip mi ediyor?" diye durmadan arkasına bakarak yürüyen paranoyaklar gibi, mecbursunuz bir gözünü arkada yürümeye diyor! Yani, etrafınızda görünen bir rakip olmasa bile, sanki varmış gibi hareket etmeye, kendi kendinizle rekabet etmeye mecbursunuz bu sistemde! Çünkü, hiç umulmadık bir köşeden her an bir rakip ortaya çıkabilir. Böyle bir süreçte ayakta kalabilmenin tek yolu herkesten daha çok araştırmaya geliştirmeye para ayırmak, bilgi üretimi sürecinde her zaman en önde koşmaktır. Ama bütün bunları yapsan bile gene de yüzde yüz garantisi yoktur bu işin!

Eskiden bilgiyi çekmeceye attın mıydı iş bitiyordu. Çünkü üretici güçler daha bugünkü kadar gelişmemişti. Bilgi demokratikleşmemişti. Bilgiye ulaşabilenlerin sayısı sınırlıydı. Ve de en önemlisi, ulusal sınırlar içinde, ulus devlet gücünü kullanarak kontrol mekanizmasını çok iyi çalıştırabildiğin bir alanda olup bitiyordu bütün işler. Ulusal sınırların ötesindeki “dünya pazarları” denilen pazarlar ise nüfuz bölgeleriydi. Buralarda da zaten bilginin değil ulus devletin sözü geçiyordu!

İçinde bulunduğumuz küreselleşme çağında kendine o kadar fazla güvenmeyeceksin! En iyisi bende, onu ben üretiyorum, çünkü en yeni bilgilere sahip olan benim diyerek arkana bakmayı bıraktığın an da bitersin bu çağda!

Ama biz gene de bir an için “küresel tekellerin” oluşmaya başladığını düşünelim! Böyle bir gelişme herşeyden önce küresel serbest rekabetçi kapitalist işletme sisteminin kendini inkârı anlamına gelirdi. Süreç geriye doğru işlemeye başlarken, önce buna karşı ulusal düzeyde reaksiyonlar oluşur, sonra da yıkılan eski duvarlar yeniden onarılmaya başlanırdı! Böyle birşey mümkün müdür? “Tarih bir tekerrürden mi ibarettir” yoksa!! Ha, belki mekanik düşünen burjuva “science fiction” yazarları bu türden senaryolar yazabilirler, ama gerçek hayatta „aynı ırmakta iki kez yıkanamazsınız“! Bill Gates, Microsoft’ta „tek bir şey bildiklerini“ söylüyor; o da, „dört yıl içinde yaptıkları her ürünün piyasadan silineceği! Tek sorun, onu piyasadan silen in Microsoft mu, yoksa rakipleri mi olacağıdır! Eğer Microsoft olursa şirket zenginleşecektir. Eğer rakipleri olursa Microsoft’un başı derde girecektir.(T.Friedman)

Son bir çabayla, gene bir an için, o “science fiction” senaryolarına dönelim ve örneğin bütün cep telefonu şirketlerinin birleşerek tek bir dünya tekeli oluşturduklarını düşünelim, öyle ki, yeni bir teknik geliştiren bile artık rakip firma kalmadığı için bu bir işe yaramıyor! Böyle bir şey mümkün değildir ama, az önce de belirttiğimiz gibi, iş bu noktaya gelirse eğer, yani film gerçekten geriye doğru sarılmaya başlarsa, bu durumda hemen küresel reaksiyonlar oluşmaya başlar. Ve sonunda da şu ya da bu biçimde mutlaka yeni rakipler ortaya çıkar. Hiç kimse çıkmazsa, küresel sivil toplum örgütleri karşı çıkar böyle bir gelişmeye. Hangi küresel sivil toplum örgütleri mi diyorsunuz? Siz gelecek için “küresel bilgi tekelleri” kehanetinde bulunursunuz da, ben, demokratikleşmenin bu kadar geliştiği-gelişmekte olduğu bir dünyada, gelecek, hem de yakın gelecek için güçlenmiş küresel sivil toplum örgütleri öngörüsünde bulunamaz mıyım! Belirleyici olan ne yeni „küresel tekellerin“ oluşması tehlikesidir, ne de başka bir şey, belirleyici olan bilginin ve bilgi üretimi sürecinin demokratikleşmesidir. Ancak bunu engelleyebilirsiniz filmi geriye sarabilirsiniz! Haydi engelleyin interneti bakalım gücünüz yetiyorsa!

Ama hepsi bu kadar da değil! Serbest rekabetçi kapitalist bir işletme sisteminin gereklerine göre varolan, örgütlenen bir şirketle, tekelci kapitalist bir şirket arasında yapısal olarak çok büyük farklar vardır. Bu nedenle, bugün serbest rekabetçi işletme sistemine göre örgütlenmek zorunda olan küresel bir şirketin, yarın yapısal bir değişikliğe uğrayarak tekelci bir sistem haline gelebileceğini söylemek çok zordur. Üretici güçlerin, bilgi üretimi sürecinin gelişmesini değil, tekel egemenliğini esas alan tekelci kapitalist bir şirket, yapısal olarak merkeziyetçi olmak zorundadır. Çünkü bilgi yukarıdan aşağıya doğru tek yönde akar böyle bir şirkette. Çevre, merkezin aldığı kararları uygulamakla yükümlüdür. Serbest rekabetçi işletme sistemiyle çalışan küresel bir şirket ise, tam tersine, mümkün olduğu kadar demokratik olmak, karar verme mekanizmasını tabana yaymak zorundadır. Bilgi, yukarıdan aşağıya olduğu kadar, aşağıdan yukarıya doğru da akabilmelidir böyle bir yapıda. Çünkü, „günümüzün olağanüstü hızlı, olağanüstü karmaşık, olağanüstü geniş küreselleşme sisteminde, sorunların çoğunu çözmek için gerek duyulan bilginin büyük bölümü şirketlerin merkezlerinde değil, daha dış kademelerindeki insanların elinde bulunuyor.. Tekelci bir örgütün „sorun çözme“ anlayışı-yöntemi ise „dikte etmektir“. Demokratik bir ortamda olduğu gibi, etkileşerek sentez oluşturmak değildir. „İstenilen sonuç“ dikte edilerek elde edilir. Bilgi istediği gibi işleyen-değerlendiren merkez, yapılması gereken işleri belirler ve çevre de ancak kendisine verilen bu emirleri yerine getirmiş olur. Müşteriyle olan ilişkilerde de aynı esasa uyulur. Müşterinin hangi malı, hangi fiyata alacağını ona dikte

eden teknelci Őirkettir. Serbest rekabet ortamında gelişen kũresel-demokratik bir Şirkette ise, her dũzeyde elde edilecek sonuŐlar karşılıklı etkileŐmelerle, sũrece demokratik „katılım“la gerŐekleŐir. Çevreden alınan informasyon Şirket içinde her dũzeyde iŐlenerek merkeze doğru gider, oyle ki, giderekten bŕyle bir merkezin varlığı bile tartıŐmalı hale gelir! Pratik olarak merkez, multiagent bir sistemde informasyon işleme sũrecinin koordine olduğu bir „merkez“-instanz- haline gelir.

Buradan çıkan sonuÇ Şu oluyor: Bugũn artık sadece informasyona ulaŐmanın, onu iŐlemenin ve bilgi sahibi olmanın demokratikleşmiş olması açısından değil, kũresel dağınık bir sistemin esas elementinin gelişmiş birey olması açısından da, teknelci-merkeziyetçi bir ŕgũt-Şirket yapısını ayakta tutmak mũmkũn değildir. Kũresel olarak ŕgũtlũ bir yapıda yerel sorunlar ancak yerel dũzeyde karar verme yetkisine sahip gelişmiş bireylerle özũlebilir. Teknelci bir ŕgũtlenmede ise bireyin hiçbir ŕnemi yoktur. Herşey merkezde başlar ve orada sona erer. Şirket hakkındaki bilgilerin Őeffaf olduğu, en alttaki bir gŕevlinin bile bu bilgilere dayanarak kendi çapında karar mekanizmasına katıldığı bir yapıyla, bu bilgilerin bir sır gibi saklandığı teknelci bir yapı arasında uçurumlar kadar fark vardır. Bu yũzden, artık istenilse de, bugũnkũ rekabetçi kũreselleŐme sũrecini kendi zıttına dŕnũŐtũrerek, katı merkeziyetçi kũresel teknelci yapılar yaratmak mũmkũn değildir!

GERİYE TEK BİR YOL KALİYOR:BİLGİ TOPLUMU

O zaman geriye tek bir yol kalıyor! KũreselleŐme sũrecinin tamamlandığını, yani Şu ya da bu Şekilde yeryũzũndeki bũtũn ũlkelerin kũresel bileşik kaplara bağlandığını, ve suyun-ũretici gũlerin gelişme seviyesinin- bũtũn ũlkelerde aşağı yukarı eŐitlendiđini dũŐũnũnũz. Ne olacak bu durumda, kũresel rekabet mũcadelesi ve buna bağlı olarak da ũretici gũlerin gelişme sũreci nasıl gelişecek bundan sonra?

Azami kâr yasası duruyor mu yerinde? Duruyor! Rekabet duruyor mu? Duruyor! O halde kim bir malı daha ucuza ve daha iyi kalitede ũretebilirse gene o kazanacak! Doğru mu bu tesbit? Doğru! Peki, bŕyle bir durumda bir malı daha ucuza nasıl ũreteceksin? Artık ũcretlerin dũŐũk olduğu bir Çin yok! Afrika'nın keŐfi de çoktan gerilerde kalmış! Ne yapacaksın? En başta sŕylediđimiz gibi „geriye bir tek yol kalıyor“! Bilgi ve teknoloji ũretimine daha da hız kazandıracaksın! ũnkũ bu durumda artık, kim daha ileri teknik-daha çok robot kullanır hale gelirse onun ũretim maliyetleri daha da dũŐecektir!

Bir hata var mı bu mantıkta! Varsa hemen duralım! Ben gŕemiyorum! Devam ediyoruz:

İŞte kapitalizmi inkâra gŕtũren sũre budur. İŞte „bilgi toplumuna“ giden yol budur.

Neden bilgi toplumu peki? ũnkũ bu sũre, adım adım, bilginin sermayenin yerini alması sũrecidir de ondan. Bilgi sermayenin yerini nasıl mı alacak? Bugũn dũnyada ũretim sũrecinde en çok robot kullanan ũlkenin Japonya olduğunu sŕlemiŐtik. Daha sonra da Almanya geliyordu. Bu sũre giderekten bũtũn ũlkelere yayılacak, bunun başka hiç yolu yok! ŕnũmũzdeki beş-on yıl belki oyle astronomik oranlarda olmayacak bu artıŐ, ũnkũ kũresel bileşik kaplar henũz daha o eŐitliđi-dengeyi kurmakla meşgul bu arada. Sermayenin henũz daha gidecek yeri çok! Ama, suyun seviyesi eŐitlendikten sonra, bu hız astronomik ŕlũlere varacak. **Ve giderekten, ilk planda kol iŐçiliđi diye birşey kalmayacak artık.**

Proletaryanın yerini tamamen robotlar alacak! Sonra? Biliyorum hemen denecek ki, „evet kol iŐçiliđi kalkacak ama, ya kafa-beyin iŐçiliđi? O robotları programlayan kafa iŐçilerinin sayısı artacak bu sefer de. Ve kapitalizm sũrũp gidecek“! Şurası kesin: Gidebildiği yere kadar gidecek kapitalizm! Yani, artı değer elde etmek mũmkũn olduğu sũrece kapitalizm ve kapitalistler yok olmayacaklar! Ama bu işin de bir sınırı var. Bir kere az ŕnceki mantık, yani kol iŐçilerinin yerini robotlar alırken kafa-beyin iŐçilerinin

sayısının artacağı ve kapitalizmin de bu şekilde ilelebet sürüp gideceği mantığı doğru değildir. Doğrudur çünkü, bilgi üretimi sürecinin ileri aşamalarında, insanların günlük ihtiyaçları gibi „basit şeylerin“ üretildiği alanlarda da kafa-beyin işçilerine hiç ihtiyaç kalmayacak artık! Robotlar sadece kol işçilerini değil, bugünkü kafa işçilerini de işsiz bırakacaklar! Program yapan robotlar bile üretilecek. Robotlar robotları kontrol edip yönetecek. Ve öyle olacak ki, insanların yeme, içme, giyim, barınma gibi temel ihtiyaçlarını artık tamamen robotlar üretir hale gelecekler. Peki o zaman insanlar ne yapacaklar mı diyorsunuz? Bir kere sürecin bu aşamalarında artık öyle ulus-devletler vs. gibi ilkel oluşumlar tamamen ortadan kalkmış olacaklar! Bir tek dünya toplumu-insanlığı kalacak ortada. Birey mi dediniz? Birey, kapitalizmin, özel mülkiyetin gelişimi süreci içinde gelişmesinin en yüksek aşamasına eriştikçe adım adım toplumsal varlığın içinde kendi varlığında yok olacak. Dünya vatandaşlığı onun en son bireysel varoluş biçimi olacak. Ondan sonra artık, tıpkı ilkel komünal toplum içinde bir insan birey olarak varolmadan nasıl varoluyorsa, modern komünal toplum insanı da o şekilde varolur hale gelecek. Yani, toplumsal varlığın içinde, kendi varlığını toplumsal varlıkla birlikte oluşturabilir hale gelecek. İlkel sınıfsız toplumdaki sınıflı topluma geçilirken özel mülkiyetle birlikte ortaya çıkan birey, özel mülkiyet yok olurken toplumsal varlığın içinde gene yok olacak.

Artı değer mi, kapitalizm mi? Nedir onlar? İnsanlar geriye doğru baktıkları zaman böyle düşünecekler! İnsanların temel ihtiyaçlarının robotlar tarafından üretildiği bir toplumda ne artı değer olur, ne de kapitalizm. Kapitalizmin, bireyin, özel mülkiyetin gelişerek yok olmasının, gelişerek kendini inkârının ürünüdür bilgi toplumu.

Bütün bunlar hayal mi diyorsunuz!

Bugün, insanlığın ürettiği mal ve hizmetlerin sadece dörtte birinden yararlanabiliyor insanlar. Geriye kalan dörtte üçü ise başta silahlanmaya ayrılan pay olmak üzere çarçur olup gidiyor. Bir an için sadece silahlanmanın önüne geçildiğini düşününüz, bugün bile ne aç kalır ortada ne açıkta olan! Varın siz bir de insanların temel ihtiyaçlarının robotlar tarafından üretildiği geleceğin bilgi toplumunu düşünün. Herkesin herşeyi olduğu için, benim senin kavgası bitecek bir kere. Sen-ben kavgası olmayınca da yalan, ikiyüzlülük olmayacak.

Peki ne yapacak insanlar bilgi toplumunda? Temel ihtiyaçlarını robotlar üreteceğine göre insanlar ne yapacaklar? Yan gelip yatacaklar mı! Ya da spor yapıp, hobileriyle mi uğraşacaklar!!

Şöyle düşünelim: İnsanlığın bilgi toplumuna erişmesi demek, elementlerini „dünya vatandaşı insanlar“ın oluşturduğu bir dünya toplumunun-sisteminin oluşması demektir. Böyle bir dünya toplumunda „varolan“ tek gerçek artık „birey“ değil bu toplumsal varlıktır. Peki bu küresel toplumsal varlık nasıl varolacak, yani nasıl kendini üretecek? Çünkü bugünkü anlayışımıza göre insanlar ve toplumlar yaşamı devam ettirme mücadelesi içinde kendi varlıklarını üretirler, varolurlar. Bilgi toplumunda ise, insanların varolmak için gerekli olan temel ihtiyaçlarını artık robotlar ürettiği için, bilgi toplumu ve insanlar kendi biyolojik temel ihtiyaçlarını üretirken varolamazlar. Bu durumda, küresel bilgi toplumu-dünya insanlığı dış çevreyle, yani yer kürenin dışındaki evrenle ilişki-etkileşim içinde varolacaktır. Küresel bilgi toplumu yer küre kozasını delip kafasını dışarı çıkaran ve artık dış-çevreyle etkileşim-ilişki içinde varolan bir gerçekliktir. İnsanlar ne yapacaklar, ne ile meşgul olacaklar demiştik! Böyle bir toplumda her insan artık bir “biliminsani” olacaktır! Bilim, bilimle uğraşmak bugün olduğu gibi sınırlı sayıdaki insanın uğraşı-mesleği olmaktan çıkacak, normal insanların uğraşısı haline gelecektir. Yetmez mi bu kadar!..